Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Майай 1921 оной ...гин 21-hэз гарана | № 239 (15862) | 1981 оной октябриин 17, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ВЛКСМ-эй ОБКОМОЙ V ПЛЕНУМ

ВЛКСМ-эй обкомой V пленум боложо, «КПСС-эй XXVI съездын шийдхэбэринүүдэй ёhоор залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгые саашадань hайжаруулха талаар комсомолой областной организацийн зорилгонууд» гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар элидхэл ВЛКСМ-эй обкомой секретарь **Д. Ивайловский** хэ.

Ээлжээтэ областной тоосоото hунгалтын XXXI конференциие 1982 оной февралийн 19-дэ зарлаха гэhэн тогтоол пленум баталан абаа.

Пленум «Буряадай залуушуул» газетын редакторааp **Б. Батоевые** баталба.

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ

Хүдөө ажахын ажалшад! Мал ажалай тэжээлэй баазые бэхижүүлэгты!

Мяха, hү, үндэгэ, нооhо болон бусад продукци ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдагты!

Мал ажал—габшагай ажал мүн!

(КПСС-эй ЦК-гай Урянуудhаа).

ЖАЛАЙ АМЖАЛТААР ХАРЮУСАНАБДИ

...майай совхозой hу haa... фермын коллектив ...гдаhан үнеэдэ зүб ...ой харуулhалhанай, элэ... ашаар энэ жилдэ ... дүнгүудые түйлажа ...гай. Гүрэндэ hу худал... ...ой hарынгаа түсэбые ...бонин 15-да дүүргээ ...Өдөндо жилэй энэ ...гай сасуулхада, тэдэнэр ...ондо hу түшаалгана ...процентээр, үнеэн бү... haамые 172 кило... дэ дээшэлүүлээ.

...рэндэ тушааhан hүнэймшанар мүн лэ hайн. ...ой үнгэрэшэ жилэй ...hан hүнэйнгөө 14 про... нэгэдэхи сортоор ...тушаажа байhан haa, ...мүнөө hайн сэгнэлтэ... 70 процентыень хуабди. Энэ хадаа haa...гай, үхэршэдэй хүсөөр ...hан амжалта болоно.

...ын түрүү haалишан, ...ведэй депутат, нёдондо ...дүнгөөр совхозой чемпион болоhон Цыцык Доржиевна Дашапилова үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1917 килограмм hу haажа, сүгтаа хүдэлдэг нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулба. haалишад Мария Очирова, Валентина Лыгденова болон бусад абаhан социалис уялгаяа дүүргэхын хойноhоо оролдоно.

Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэhэнэй түлөө манай совхоз районой бусад гурбан ажахынүудай тоодо оролсон. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа hэн. Энэ үндэр шагналда харюу болгон, фермын haалишад, үхэршэд, зооветмэргэжэлтэд түрэндэ hу худалдаха жилэйнгээ түсэбые декабрийн 5 болотор дүүргээр харюална.

Б-Ц. ОЧИРОВ.

Захааминай районой Харацайн совхозой директор.

ХАЛУУН ХАhАЯА ДҮҮРГЭХЭНЬ

Хүрбын совхозойхид эхэ хонидоо үрэжүүлхэ хүдэлмэрээ дүүргэхэ дүтэлбэ. Эндэ дуршэлтэй хонишодой нэгэн Р. Нурмахметов техник-үрэжүүлэгшын мэргэжэл шудалжа, даалгагдаhан хонидоо түрүүшынхээ үрэжүүлhэн байна. Дээдэ-Нугада байрлаhан Е. Ц. Бальжиновай даалгаг отарада мүн лэ энэ ажал эрхимээр ябуулагдана. Ингэжэ түс совхозой хонишол эгээл сүлөөгүй хүдэлмэрээ богони болзорто. hайн шанартайгаар үнгэргэхын түлөө ехэ оролдолго гаргаба.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хори.

ЗЕЛЁНКО ЭЛБЭГЭЭР БЭЛЭДХЭНЭ

Совхозой дуршэлтэй механизатор Николай Васильевич Мусинай хүтэлбэрилдэг 7 үнhөө бүридэhэн үбhэшэлэй звено үнгэрэгшэ жэл Мужихын сабшалан дээрэhээ 3487 центнер hайн шанартай үбhэ соможо, совхоздоо тушааhандаа Бүхэроссийн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Хүндэлэлэй вымпелээр, мүнгэн шангаар шагнагдаа hэн.

Мүнөө жилэй сагай ударилай хэды тогтуурилгүй байгаашье haань, Николай Васильевич өөрынгөө дааhан сабшалангhаа 3380 центнер үбhэ хүряажа, дахинаа нютаг нутагаа сүүрхаба. Тэрэнэй ударидагаг коллектив ажалай журам шаринаар сахидаг, хүдэлмэрийн сагые ехэ зохидоор хэрэглэжэ шададаг байhанаа харуулаа. Түс звенодо трактористнүүд С. М. Цыренов, Т. Д. Дондоков ба бусад эрхим hайнаар ажаллажа, үстэн нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулба. Мүнөө тэдэнэр зелёнко хүряажа эхилэнхэй.

Д. ШИРАБОН.

Ярууна.

Улаан-Удын заhабарилгабарилгын трестын 1-дэхи управленидэ Ераст Алексеевич Трифонов хорёод жилэй туршэда бригадираар хүдэлнэ. Коммунист Трифоновэй хүтэлбэрилдэг бригадын гишүүд Агуу Октябриин хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаад, мүнөө бүтээсэ сэхэтэйгээр ажаллажа байнхай.

Ераст Алексеевич — эрхим hурган хүмүүжүүлэгшэ. Тэрэнэй бригадада hүүлэй үедэ дүрбэн залуу хүбүүд 4-дэхи разрядай шулуушанай мэргэжэлтэй болоод. hайнаар ажаллана. Бригадираар хүдэлhэн сагтаа тэрэ олон хүнүүдтэ дуршэл шадабарда дамжуулан үгэжэ, мэргэжэлтэй болгожо табиhан наймтартай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалай ветеран, коммунист Е. А. Трифонов (баруун гарhаа) hурган хүмүүжүүлhэн залуу шулуушан Борис Хангаевтай хөөрэлдэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

hАЛБАРИИНГАА ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ, МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ, БҮХЫ АЖАЛШАДТА hҮҮРhЭНЭЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДАЙ ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Коммунис парти болон Совет правительство, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев нүүрhэнэй промышленностиие, тэрэнэй гол хубиие болодог ороной түлишын-эдшэ хүсэнэй комплексые хүгжөөхэ тухайда саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулдаг юм. КПСС-эй XXVI съездын шийдхэбэринүүдээр манай hалбарийн ажалшадай урда ехэ, харюусалгатай зорилгонууд табигдаа. 1985 ондо нүүрhэ малтан абалгые 770—800 миллион тоннодо хүргэхэ шухала.

Энэ зорилгые шийдхэхын тула арбан нэгэдэхи табан жилэй түрүүшын жилдэ ажалша коллективүүд ехэ юумэ хэжэ байна. Түрүү коллективүүд, үйлэдбэрийн новаторнууд — «мянгатан», «табан дүй мянгатан» болон «миллионернүүд», проходческо болон экскаваторна эрхим түрүү бригадануудд ашагта малтамал абалгын бүтээсэ ехэтэй техникые hайнаар хэрэглэхын түлөө мүрысөөнэй мандайда даб-шана.

Гүхэтэй хамта hүүлэй үедэ Донецкэ, Кузнецкэ, Карагандагай ба бусад бассейнүүдэй олохон шахтануд, хүрхайнууд хүдэлмэрээ hүлэдүүлжэ, нүүрhэ малтан ябаха түсэбөө дүүргэнэгүй. Шахта барилгын эмхинүүдэй, машина бүтээлгын заводуудай ба hалбари hалбаринүүдай, институдуудай хүдэлмэриндэ ехэ дутуу дунданууд үзэгдэнэ.

Дутуу дундануудаа усадхан зайсуулхын тула нимэ эрхэ байдалда хүтэлбэрилэгшэ бүхэн, хүдэлмэришэн бүхэн даалгагдаhан ажал хэрэгэйнгээ түлөө эмхидхэл hайнтай, харюусалгатай байха ёhотой. Шахтануудые техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэгжүүлхэ, нэмэл аргаар нүүрhэ малтан абалгые хүгжөөхэ хэрэгые хурдадахаха, шахтернуудай салин хүлhые дээшэлүүлхэ, түлбэриие нарижуулан hайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй баталан абаhан тогтоолнуудые бэелүүлхэ гээшэ шахтернуудай, hалбарийн бүхы ажалшадай, партийна, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай дайшалхы зорилго мүн.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Шахтернууд тухай парти, правительствын эсэгэ ёhоной анхарал оролдолгодо харюусажа, арадай ажахы болон хүн зонние түлишөөр найдамтай hайнаар хангахын түлөө бидэнэй хүн бүхэнэй харюусалые гүнэгэы сэдьхэлhээ ойлгон мэдэржэ, үйлэдбэрийн нөөсэнүүдые ехээр ашаглаха, ажалша коллектив бүхэнэй энэ жилэй ба бүхы табан жилэй түсэбүудые, социалис уялгануудые дүүргэхыень хангаха үряатайгаар hалбаринингаа бүхы ажалшадта ханданабди.

Эрдэм, техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэрийн хүсэнүүдые хэрэглэлгые үсэд нэтэрүүгээр hайжаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, алмалта, арьбалалтыи түлөө тэмсэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээшэ манай зорилго болоно. Эрхим коллективүүдэй түрүү дүй дуршэлые бултанай дунда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Шахтануудые бариха хэрэгые hайжаруулха шухала. Предприятинуудые бариха, hэльбэн шэнэлхэ · хүдэлмэрине түргэдхэхыень, гэр байра болон социально-соёлой барилгануудые бодхоолгодо тохёолдоhон гээгдэлые зайсуулхыень шахта баригшадые үряалнабди.

hалбарие хүгжөөлгэ, тэрэнние оньhон техникээр хангалга нүүрhэнэй машина бүтээлгын заводуудай хүдэлмэритэй таhаршагүй холбоотой юм. Тиимэhээ шахтануудай түхеэрэлгэнүүдые, тэдэнэй запас частьнуудые ехээр үйлэдбэрилхыень, тэрэнэй бата бэхи байлгые, удаан саг соо хэрэглэгдэхэ аргые дээшэлүүлхыень таанадые, нүхэд машина бүтээгшэд, үряалнабди. Эрдэмшэнжэлгэнүүдэй ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, түрүү hайн технижэ ба технологи түргөөр зохёон бүтээжэ, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ үряатайгаар эрдэм-шэнжэлгын ба проектно-конструкторска эмхинүүдэй коллективүүдтэ ханданабди.

Ажалша коллективүүдтэ ашаг үрэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал байгуулха, хүдэлмэриндэ бэлдэхэ, ашагта малтамал абаха оньhон техникые саг соонь, hайн шанартайгаар заhабарилха, үйлэдбэрийн нөөсэнүүдые үрэ түгсөөр хэрэглэхэ туhай үдэр бүри анхаралаа хандуулха гээшэ мастер, участогай цехэй начальник бүхэнэй, предприяти болон барилгын хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг, уялга болоно.

Үйлэдбэрийн ба ажалай гурим заршам үсэд нэтэрүүгээр бэхижүүлхэ, ажалай ба үйлэдбэрийн эмхидхэлые hайжаруулха, гээгдэжэ ябаhан коллективүүдтэ саг үргэлжын туhаламжа үзүүлхэ, үйлэдбэрийн ашаг үрэ ба ажалай шанарые дээшэлүүлхэ үряатайгаар бүхы хүдэлмэришэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ ба алба хаагшадта ханданабди.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Шахтернууд хадаа манай ороной хүдэлмэришэн ангийн түрүү отрядуудай нэгэнийнь болоно. Тэдэ социалис индустриие хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулдаг, ажалай баян ёhо заншалтай юм. Партийн үряада, hалбарийн ажалшад тухай тэрэнэй анхарал оролдолгодо габшагай ажалаараа харюусаха гээшэ эдэ ёhо заншалнуудай түрүүшынхинь болоно. Бүхы хүсэ шадалаа, дүй дуршэлоо, эрдэм мэдэсэеэ КПСС-эй XXVI съездын шийдхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар элсүүлхэбди!

Нүүрhэнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшад энэ хандалгые 1981 оной октябриин 14-дэ баталан абаба.

АБАhАН УЯЛГАЯА БЭЕЛУҮЛБЭ

...Байгша ондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Шулуутын ...деендэ дуршэлтэй механизатор Иван Базарович Шо...ой хүтэлбэрилдэг хүряалгын-транспортна звено эрхим ...аар хүдэлбэ. Тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жилэй ...ушын жилэй таряа хүряалгын үедэ 9 мянган центнер ...ой сохихо гэhэн зорилго урдаа табиа бэлэй. Мүнөө ...коллектив абаhан үндэр социалис уялгаяа нэрэтэй ...ргэhөөр бэелүүлбэ.

Түрэнэй даадаг звенодо 4 комбайн хүдэлгэгдөө. Тэдэ...е Иван Базарович өөрынгөө Геннадий, Леонид хүбүүдэ..., ажахын суута механизатор Дамдин Лопсонович ...ийл хүбүүнтээ жолоодобо. Мүн энэдэ олон жилдэ ...байнда хүдэлhэн Г. Е. Халудоров ажаллалсаа. Энэ ...лектив удэр бүрингөө нормо 130—140 процент дүүр...дэг байгаа. Ингэжэ түс звеногойхид хүдөө ажахын хү...дмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэрые ажалай бэлэгээр ...hан байна.

В. ТУЛАЕВ,

манай корр.

Тунхэнэй район.

ХЯАГТАhАА МЭДЭЭСЭНЭ:

...ТАРАЙ 150 ЦЕНТНЕР

...Александр Петрович Ве... «Родина» колхозоо ...абхашанаар ажалаха... хойшо Хлагтынгаа рай... дотор суурханхай юм.

...Сагай ударидай хэды таа...хагүй байбашье haань. ...рэнэй бэрхэ Александр ...ийн хартаабхын баяр ...гаа үргүүлдаг шадабари...гай. Илангаа байгша он... тэрэ ехэ иладта түйлаа. ...ргдаhан 130 гектар ...ой хартаабха hүүлга... hайнаар харуулhалhаниинь ...ан үргасатай байба. Мүнөө үргасала хүряажа абаа. Дүнгүүдээ эсэслэн согсолходонь гектарай дунда зэргээр 150 центнер хартаабха абтаhан байна.

А. МОЛОНОВ.

ХУРЯАЛГАЯА ТҮГӨСХЭБЭ

Иван Михайлович Колодин—район дотороо шалгаргаhан түрүү механизатор хори гаран жилэй туршада «Дружба» колхозой тракторно-таряан ажалай бригадые ударидана.

Байгша ондо Иван Колодиной бригадын комбайнернуул ' район дотороо эгээн түрүүлэн тарлагаа хүряажа дүүргэбэ. Тэдэнэр ажалай арбан үдэгэй туршада 8050 центнер шэнжисэ сохижо, амбаартаа оруулаа гэхэ гуали гектарай дунда зэргээр 14 центнер таряан суглуулагдаhан байна. Бригадын түрүү комбайнернүүд Владимир Иванович Сеченов, Виктор Сидорович Карпов, Геннадий Николаевич Антонов гэгшэд энэ хугасаа соо түс бүреэ 1600—2200 центнер таряа сохижо, үргэ...

Е. СУРМАЧ.

ТАСС ШЭНЭ hОНИН

ДЭЭДЭ hҮРГҮҮЛИИН ХҮНДЭТЭЙ УЯЛГА

Совет мэргэжэлтэ хадаа нэн түрүүн үндэр нангин уялгатай эрхэтэй парти болон арадай хэрэгэй түлөө этигэл ехэтэй тэмсэлшэ болоно. Эгээл нимэhээ манай общество диалектико-материалис үзэл бодолоор зэбсэгжэhэн олониитын дунда эмхидхэлэй ба агитационно-пропагандистска хүдэлмэри ябуулха аргатай, дуршэл шадабаритай кадрнүүдые бэлдэхыень дээдэ hургуулиhаа хүлеэнэ бшуу. Дээдэ hургуулинуудай нинтын эрдэмэй кафедрануудые даагшадай Москвада болоно байhан бүхэсоюзна зүблөөнэй трибуна дээрэhээ үгэ хэлэгшэд энээн туhай тэмдэглэhэн байна.

Октябриин 15-да секциинүүдэй заседаниинүүд дээрэ хөөрэлдөөнүүд боложо үргэлжэлбэ. КПСС-эй түүхын, философиин, политическэ экономиин, научна коммунизмын секциинүүд хүдэлhэн байгаа. М. А. Сусловай хэлэhэн үгые, элидхэлые зүбшэн хэлсэхэдээ, нинтын эрдэмые зааха хэрэгые, студентнэрые коммунис ёhоор хүмүүжүүлые hайжаруулха КПСС-эй XXVI съездын шийдхэбэринүүдэй үндэhөөр марксистско-ленинскэ теориин гол шухала асуудалнуудые научна талаарнь шэнжэлгэнүүдые гүнзэгырүүлхэ туhай дурадхалнуудые үгэ хэлэгшэд оруулhан байгаа.

«КПСС-эй түүхэ», «Марксистско-ленинскэ философи», «Политическэ экономи», «Научна коммунизм» гэhэн курсануудай программануудай проектнүүдые секциинүүд дээрэ хараха үзэбэ. Марксистско-ленинскэ hурадсалай, ерээдүйн мэргэжэлтэдые хүмүүжүүлгын түрүү дүй дуршэл тэдэнэй соо согсологдонхой. Дээдэ hургуулинуудай общество шэнжэлэгшэд багшадалгын дүй дуршэлөө халан абалсаа, нинтын эрдэмэй кафедрануудай ажал ябуулые али бүхы талаарнь hайжаруулха хүдэлмэриин гол шэглэлинүүдые зүбшэн хэлсэбэ. (ТАСС).

«КОСМОС-1316» НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-1316» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1981 оной октябриин 15-да Советскэ Союзhаа табигдаба.

Замбуулинай дайда шэнжэлгые үргэлжэлүүлхээр харааладаhан научна аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдон табигданхай. Аппаратурань hайнаар хүдэлнэ. Абтаhан мэдээсэлнүүд залан жолоодолгын-тоолон тодорхойлолгын түбтэ шэнжэлэгдэжэ байна. (ТАСС).

ПОЭЗИИН hАЙНДЭР

ПЯТИГОРСК (Ставрополийн хизаар). (ТАСС). М. Ю. Лермонтовтэ зорюулагдаhан поэзийн үдэрүүд Ставропольда нээгдэбэ. Поэдэй зохёохы намтарай толотомо хуудаhануудтай холбоотой Пятигорск уран зохёолой hайндэрэй түб болоо.

России алдарта хубүүнэй түрэhэн үдэртэ зорюулагдаhан hайндэрэй программаар предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, hургуулинуудта уран зохёолой үдэшэнүүд үнгэргэгдэхэ байна. Р. Гамзатов, М. Геттуев, мүн Воронеж, Краснодар, Свердловск, Ярославль болон Ереванай мэдээжэ уран зохёолшод Ставрополийн хүндэтэ айлшад болобо.

Лермонтовэй Кавказда сулэлгэдэ байhан үетэй нягта холбоотой газарнууд Ставропольда нангинаар сахигдажа байдаг. Энэ hайндэртэ зорюулжа, Пятигорскдо тэрэнэй ажаhуулhан багахан гэрые, буусыень hэльбэн шэнэлhэн байха юм.

ШЭНЭ ТҮЙЛАЛТАНУУДАЙ ТҮЛӨӨ

...Манай фермын коллектив ...эй жилнүүдтэ ехэ hай...ар, амжалтатайгаар хү...жэ байнхай. Байгша ондо ...ой hүүлэй үйлэдбэрилхэ ...hарынгаа түсэб 102 про...нт дүүргэбэ. Түсэбэй дүүр...тэдэ фермынай haали...ай, үхэршэд өөhэдынгөө хү...та нилээд оруулалсаа. ...лхозонай гурбан кварталай ...ушада 7790 центнер hу ...ой заводто тушааха haa, ...рэнэ 8712 центнертэ хүр...жэ нёдондоной энэ үеынхи...ө 6 процентээр дээшэлүүл...ан байна.

Манай коллектив энэ хү...саа соо 3815 центнер hу ...жа, тэрэнние гүрэндэ хү...дахха даабаряа 136.5 про...нт дүүргээ. Энэ хадаа ма...ийнгаа hу шэмыень нэмээ...нэй ашаар түйлагдаа гэжэ ...ьлэтэй. Жэшээлхэдэ, сен...брийн эхээр үшөө зуhалан...да байхадаа фермээрээ сүүд...ийн 900 килограмм hу haa...гаг haa. харин үбэлжөөндөө ...ержэ, үнеэдээ нэмэлтэ тэ...ьлэлээр эдеэлүүлжэ эхилhэ...най, тэдэнэй haамынь дээ...ьлэ. Тиигэжэ мүнөө 1200 ...килограмм хүрэтэр hу үдэр...өө haадаг болообди. Зүгөөр ...неэдтэ рационой ёhоор тэ...ьлэл хүсэд үгтэнэгүй. Үдэр...өө үнеэдээ адуулхаhаа га...дуур haагдаhан hүнэйнь литр ...ийдэ 200 грамм хүртэ...өөр холимол тэжээл үгэл...ийнэбди.

Энэ жилдэ хэды ган га...суурай тохёолдоошье haань, колхозоймнай механизаторнууд, үбhэшэд нилээд ехэ оролдолго гаргажа, малдаа шэмэтэ тэжээл элбэгээр нөөсэлөө. hүүлэй мэдээгээр үнеэн бүридэ 5 тонно хүртэхөөр сенаж, силос дарагдаhан байна.

hаяын сагта малдаа шэмэтэ тэжээл үгэжэ захалхамнай. Үшөө тэрэнэй хажуугаар бардаа эдюулэгдэжэ байhа.

Үнеэлэймнай байра дулаан, зоотехническэ эрилтэдэ таарамаар юм. Тэрэнээ саг соонь заhабарилжа, дулаалжа дүүргэнхэйбди.

Би өөрөө энэ коллективые үнихэнэй хүтэлбэрилжэ ябанаб. Оролдосотой, бэрхэ haалишад, үхэршэд минии нюдэн дээрэ урган гараа. Фермымнай түрүүшүүлэй нэгэн болохо Лубсан-Дулма Доржиева жилэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө 1503 килограмм hу haагаа. Үдэр бүхэндэ өөhэдынгөө бүлэг үнеэдhээ 100—110 килограмм hу абалаг haалишад Ульяна Дашпылова. Дулма-Сурун Лыгденова гэгшэд мүн лэ hайнаар хүдэлнэ.

haалишад Валентина Аюшеева Мария Гармаева хоёр тэрээнhээ холошье гэгдэнэгүй. Тэдэнэр ходолоо түсэбгэ даабаряа дүүргэдэг юм. Илангаа үхэршэд ахэ дүүнэр Сергей, Борис Аюшеевүүд. Бабасан Чойбсонов гэгшэд хагдатай, ногоотой бэлшээрние бэлэржэ үнеэгээ адуулhандань, haалишад нимэ ехэ hу haана бшуу.

Манай ферм 280 үнеэтэй юм. Мүнөө тэдэнэймнай 203-ниинь haагдажа байна. Юhэ hара соо фермээрээ 177 тугалтай болонхойбди. Тэдэнние дуршэлтэй тугалнаад Дари Балданова, Цыбик Иванова, Светлана Галсанова гэгшэд харуулhана. Тэдэнэр үнгэрэгшэ август, сентябрь hарануудта нэгэшье тугал гарзада оруулангүй, тэдэнэйнгээ шэгнүүрыень нилээд нэмэжэ шадаа.

Эндэ түхэреэн жилдэ—үбэлэйшье, зунайшье сагта үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлдэг пункт хүдэлгэгдэдэг. Тэндэ дуршэлтэй техник-үрэжүүлэгшэ С. С. Доржиев ажаллана. Содном Самбуевич энэ ажалаа hайн мэдэдэг, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлдэг хүн. Тэрэнэй ажалладаг болоhоньhоо хойшо фермэдэмнай үнеэдэй hүбайрха үшар үсэдлагданхай. Юhэ hара соо тугаллаhан 177 үнеэдэй 160-ниинь үрэжүүлэгдээд байна.

Мүнөө бидэ малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлдэжэ байнабди. Нэн түрүүн, тэжээл бүйлуулдаг цехээ заhабарилжа дүүргээбди. Байрынгаа оньhон түхеэрэлгэнүүдые бэлэн болгонхойбди. Энэ жилэй үбэлжэлгые эрхим hайнаар үнгэргэхэ, урдаа табиhан зорилгонуудаа сүм дүүргэхэ, үбэлжэлгын үедэ абаhан социалис уялгануудаа жэшэдгүй бэелүүлхэ байhаараа коллективэйнгээ зүгhөө мэдүүлхэ байнаб. Ингэжэ Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозойхидай үүсхэдые hайшаан дэмжэбэбди.

Мал ажал гээшэ хүдөөгэй габшагай хүдэлмэрийн онсо шухала hалбари гэжэ партийн XXVI съезд дээл. И. Брежнев тэмдэглэhэн. Манай ажахын hу haалиин фермэдэ haалишаараа хүдэлхэ зон олоор дуталдана. Тиимэhээ колхозой правленин, партком энэ асуудалые зүбөөр шийдхэжэ, эндэ ажаллахаар эрхим түрүү, дуршэл шадабаритай хүнүүдые эльгээхэ ёhотой.

Үбэлжэлгын үедэ ехэ hу haагшадые, даалгагдаhан малаа бүрин бүтэн ондо оруулагшадые моральна болон материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүд үшөө хүсэндөө хүрэнэгүй. Малшадай социалис мүрысөөнэй гүрим зохёоходоо, ажалайнь түлбэри тогтооходоо, түрүүшүүлдэ гансахан мүнгэ түлэхэ бишэ, мүн натуральна түлбэри үгэхөөр хараалха ёhотой. Бидэндэ шухала хэрэгтэй промышленна эд барааа түрүүшын эдэлжэнэ хүдэлдахые гүримшүүлхаар болоо гэжэ hанагдана.

У. ЧОНЕСОНОВА.

Зэдын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой Цагаатын hу haалиин фермые даагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР Б. Д. АНГАРХАЕВТА БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯЛАТА ЭКОНОМИСТ ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикын экономико бэхижүүлхэ ба hүнэй промышленностиин предприятинуудай ажахын ажал ябуулые нарижуулан hайжаруулха талаар габьяатай байhанайнь түлөө, hүнэй промышленностиин Буряадай үйлэдбэрийн нэгэдэлэй генеральна директор **Ангархаев Буда Дабаевичта Буряадай АССР-эй габьята экономист** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо В. УБЕЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Удэ, Советүүдэй байшан.
1981 оной октябриин 14.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР М. Г. ШУНКОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ургажа ябаа залуу үетэнние hургаха, хүмүүжүүлхэ талаар удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Удэ городой 35-дахи дунда hургуулийн директор **Шункова Мария Логовнае** Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо В. УБЕЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Удэ, Советүүдэй байшан.
1981 оной октябриин 13.

ПАРТИЙНА ажабайдал

АЖАХЫГАА КОМПЛЕКСНООР ХҮГЖӨӨХЭ

«Арадай ажахые тогтуурилгаар урагшань дабшуулан хүгжөөһэнэй, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэһэнэй ба экономикые хүгжэлтын эршэтэй арга замда оруулһанай, ороной үйлэдбэрийн хүсэ шадалые бүри бодолтой зүбөөр ашаглаһанай, арга нөөсэнүүдэй бүхы зүйлнүүдые али болохоор алмаһанай ба хүдэлмэрийн шанар һайжаруулһанай үндэһөөр совет хүнүүдэй һуудал байдалые улам саашадань һайжаруулха ябадал хангаха гээшэ арбан нэгэдэхи табан жилэй гол зорилго мөн болоно» гэжэ КПССэй XXVI съездын шийдхэбэринүүд соо хэлэгдэнхэй.

Энэ зорилго бэелүүлхын түлөө ажахын, эмхидхэлэй болон үзэл сурталай хүдэлмэридэ комплексноор хандаха хэрэгтэй. Энээндэ КПСС-эй Советскэ райкомой IV пленум зорюулагдажа, КПСС-эй XXVI съездын шийдхэбэринүүдэй ёһоор «1981—1985 онуудта районой ажалша коллективүүдые экономическа болон социальна талаар хүгжөөхэ партийна, профсоюзай организацинууд болон ажахын органуудай зорилгонууд» гэнэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар партийн райкомой секретарь П. А. Чукреев элидхэл хээ. Тэрэ районой промышленностийн, транспортын, барилгын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой болон ажалшадай һуудал байдалай улам саашадаа хүгжөжэ байһые тэмдэглэхэ зуураа, эндэ үшөөл ехэ дутуу дундануудай бии байһые тэмдэглээ.

Арбадахи табан жилдэ районой промышленность тэгшэ бэшээр хүдэлжэ гараа гэжэ хэлэхэ шухала. Нэгэшээнь, район дотор энэ хугасаа соо бүтээн гаргагдаһан продукцийн хэмжээнэй 18,4 процентээр ургаһан һаань, «Электромашина» заводто 10 процент, шэлэй заводто 8,6 процент болоһон байна. Промышленна зарим предприятинууд энэ хэмжээгээ бүри доошолуулаа. Үйлэдбэрийн гол фондынууд 36 процентээр дээшлээ. Гэбэшье тэдэ аша үрэ багатай байһаар. Илангаяа бүтээн гаргагдаһан продукцийн шанар муу. Энэ хадаа шэлэй, түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Кировэй нэрэмжэтэ заводуудта хабаатай.

Тэрэшэлэн барилгын, барилга-заһабарилгын организацинууд дүүрэн хүсэн соогоо хүдэлнэгүй гээд эндэ тэмдэглэгдээ. Гэр байра заһабарилха, үйлсэнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо талаар асуудалнууд тон һуулаар шийдхэгдэнэ. 1976 онһоо хойшо гэр байра заһабарилха хэрэгтэ һомологдоһон мунгэнэй 150—200 мянганийнь жэл бүри ашаглагдангүй үлэнэ.

Худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой, хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудта хүн зонийне хангаха культура доогуур байнаар. Эндэ предприятинуудай материально-техническэ үндэнэ һуури нарижуулан һайжаруулха талаар хэдэн шухала асуудалнуудые шийдхэхээр болоо. Столово болон магазинууд үсөөдэнэ. Хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха талаар үшөө нилээд ехэ юумэн хэгдэхэ байна.

Саашадаа элидхэлшэ үйлэдбэрийн ашаг үрэ дээшэлүүлжэ, бүтээн гаргагдаг продукцийнгаа хэмжээ ехэ болгохо, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ зорилгонууд дээрэ тогтоһон байна. Энэ табан жилдэ бүхы продукцийн хэмжээн 13,8 процентээр ургаха байна. Тиихэдэ 1985 ондо гаргагдадаг бүхы продукцийн 22—24 процентые «Шанарай тэмдэгтэ» хүргэхөөр хараалагдана. Арбан нэгэдэхи табан жилдэ манай районой промышленнсстьда һомологдоһон мунгэнэй ехэнхи хубинь ашаглагдажа байһан заводуудые, шэнэлэн һэльбэхэ, техническэ талаар зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ гаргашалагдаха юм. Нэрлэбэл, «Электромашина», судна бүтээлгын, шэлэй заводуудай үйлэдбэри үргэдхэгдэхэ, оёдолой «Туяана» нэгэдэлдэ шэнэ цех бии болгогдохо юм. Эдэ бүхы хүдэлмэрийн ашаар 6 миллион түхэригэй ашаг үрэ абтахаар хараалагдана.

Транспортна предприятинууд тухай хэлэхэ болоо һаа, хүн зонийне зөөлгэ 14 процент, арадай ажахын ашаа зөөлгэ 19 процентээр ургаха зэргэтэй. Энэ табан жилдэ район дотор автовокзал, үһан замай порт, автобусуудай гараж болон бусад ехэ барилганууд хэгдхэхээр хараалагдана. Хүн зонийне хангаха хүдэлмэри нилээд һайжарха байна. Энэ үе соо 5 магазин, 9 столово гэхэ мэтэ ашаглалгада тушаагдаха юм. Тодорхойлон нэрлэбэл, Буряадай драмтеатр, Зүүн зүгэй арадуудай искусствын музей, больница гэхэ мэтэ ашаглалгада тушаагдаха.

Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд авиапредприятийн парткомой секретарь И. А. Хороших, шэлэй заводой директор А. И. Богданов болон бусад өөһэд өөһэдынгөө предприятинуудай ажал хэрэг тушаа, түсэб болон абаһан социалис уялгануудаа хэр дүүргэжэ байһан тухайгаа, социальнэ-экономическа асуудалнуудые хэр шийдхэжэ байһан тухайгаа хөөрэнэн байна. Жэшээлхэдэ, шэлэй завод район соогоо эгээн түрүүлэн заводойнгоо социальна болон экономическа хүгжэлтын түсэб табяад, бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилээ. Олон шэнэ цехүүд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Тэдэнэй тоодо хүдэлмэрийн хубсаһа угааха прачечна, хүдэлмэришэдэй элүүр энхые хамгаалха пункт, 200 хүнэй һууритай столово гэхэ мэтэ ашаглагдаа. Тиихэдэ олон квартиратай гурбан гэр, спортивна зал хүдэлмэришэдтэ үгтөө. Үйлэдбэрийн ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлхын тула заводто шэнэ оньһон тухеэрэлгэнүүд тодхогдоо. Ажаллаха эрхэ байдал нилээд һайжараа. Энэ табан жилдэ заводой тухеэрэлгэнүүд нилээд шэнэлэн һэльбэгдэхэ ёһотой.

«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй эсхэгшэ А. П. Данилова, столовойнуудай нэгэдэхи трестын директор А. И. Стрекаловский, судна бүтээлгын заводой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ М. Б. Балдынов, нэгэдэхи поликлиникын ахамад врач Е. С. Дашиева гэгшэд хүн зонийне хангалгые эрид һайжаруулха асуудалда гол анхаралаа хандуулаа.

Энэ табан жилдэ научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ асуудалда онсо анхарал хандуулагдана. Шэнэ техникэ хэрэглэгдэхэ, үйлэдбэрийн ашаг үрэ, продукцийн шанар дээшэлүүлэгдэхэ, үнэ сэнгынь хямдаруулагдаха ёһотой. Энэ хадаа мунөө сагай эрилтэ болоно. Мүн эндэ эрдэм наукые үйлэдбэритэй нягта холбоотой болгохо уялгатай гээд Зүүн-Сибирийн технологическа институтай проректор А. А. Холодкова мэдүүлэ. Тус институтай эрдэмтэд республикынгаа промышленна предприятинуудта шэнэ тухеэрэлгэ тодхохо, уралан нарижуулгын хүдэлмэри үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэдэг байха юм. Энэ институт «Электромашина», шэлэй болон Кировэй нэрэмжэтэ заводуудтай хэлсээ баталаад, тэрэнээ амжалтатай бэелүүлжэ байдаг.

Тэрэшэлэн пленум дээрэ республикын Госпланай түрүүлэгшын орлогшо Ц. М. Данзанов, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Кузнецов гэгшэд үйлэдбэрийн ашаг үрэ, хүдэлмэрийн шанар дээшэлүүлхэ, үйлэдбэридэ шэнэ, түрүү онол арга, дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ гээшэ мунөө үе сагай эрилтэ мүн гээд тэмдэглээ.

Тус пленумдэ КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. Потапов хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

А. МАЗАЕВ,
КПСС-эй Советскэ райкомой инструктор.

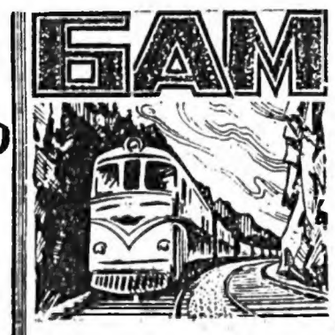

ШУХАЛА ХЭБТЭШЭ ТҮРГЭН АШАГЛАХА

БАМ шадарай зоные ажахын талаар ашаглаха асуудалаар үнгэрһэн Бухэсоюзна научно-практическа III конференци дээрэ 13 секциннүүд хүдэлһэн байна. Агуу барилгын элдэб янзын асуудалнуудаар ехэ хөөрэлдөөн болоо гэжэ тэмдэглэе. Эдэнэй нэгэн — Буряадай хойто зүгтэ ерээдүйн түмэр замһаа далан модоной зайда оршодог сынныйндэй ашагта малтамалнуудай хэбтэшые ашаглалгада үгэхэ талаар онсо удха шанартай хөөрөлдөөн болобо. Эндэ 22 организацинуудһаа түлөөлэгдэһэн 29 элидхэл зүбшэн хэлсэгдээ. Москвагай, Ленинградай, Новосибирскын, Улаан-Удын, мүн элдэб министерство, албан зүргаануудболон эрдэмэй эмхи зургааануудай хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд эдэ элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба. Тэдэнэй дунда эрдэмэй хоёр доктор, эрдэмэй 16 кандидат байлсаа.

Ашагта малтамалнуудай энэ хэбтэшээр юундэ нимэ ёхээр тэдэнэр һоинрхоо гээшэб гэхэдэ, эдэ ашагта малтамалнуудай хэбтэшэ сынныйрит гэжэ хадын тусхай бодосуудһаа бүридэһэн байна. Сынныйдүүд тон томо ехэ хубинуудһаа бүридэнэ. Гэхэтэй хамта тэдэнэй нөөсэнь айхабтар ехэ гэжэ тодорхойлогдоо. Бүридэлэйнгөө талаар сынныйдүүд илангаяа онсо шэнжэтэй юм. Тиихэдээ эдэ бодосуудманай бүмбэрсэг дэлхэйн бусад районуудта тон үсөөн, хомор гээшэ. Эдэнэй бүридэлдэ 18—19 процент калийна окись, 22—23 процент тусхай шабар, 40 процент сайбар элһэн оролсоно. Тиигэжэ эдэ сынныйриднээ калийна үтэгжүүлгэ, алюминий, кремний гэжэ бодос абтаха болоно. Энээнэй шухала баримтань юун бэ гэхэдэ, сынныйридүүд тон ашаг ехэтэй хубинуудһаа бүридэнэ. Энээн Манай экспедициин геологууд СССР-эй Науканyудай академийн Сибирийн отделениин Буряадай филиалай Геологийн институтай, мүн СССР-эй Геологийн министерствын Бухэсоюзна эрдэмшэнжэлгын институтай хүдэлмэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлжэ, хоёр участогта сынныйридүүдэй аргагүй ехэ хэбтэшэнүүдые олоһон байна. Тэдэнэй нөөсэнүүд дээрэ томо предприятиолон жэлдэ хүдэлхэ.

Манай экспедициин геологууд СССР-эй Науканyудай академийн Сибирийн отделениин Буряадай филиалай Геологийн институтай, мүн СССР-эй Геологийн министерствын Бухэсоюзна эрдэмшэнжэлгын институтай хүдэлмэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлжэ, хоёр участогта сынныйридүүдэй аргагүй ехэ хэбтэшэнүүдые олоһон байна. Тэдэнэй нөөсэнүүд дээрэ томо предприятиолон жэлдэ хүдэлхэ.

Тиигэбэшье шэнэ ехэ асуудал шийдхэхэ хэрэгтэй олон янзын шалтагаанууд гарадаг гэгшэ ааб даа. Энээн дээрэһээ секцидэ хабаадагшад ямар өөр онол аргаар энэ шухала асуудалые шийдхэхэ, зүбөөр хэрэглэхэ арга боломжо биибгэжэ зүбшэн хэлсэбэ. Ямар мэргэжэлтэй эрдэмтэд эндэ хабаадалсааб гэбэл нимэ: геологууд, технологууд, агрономууд болон экономистнуудсынныйридые ашаглахаталаар өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые оруулаа. Тэдэнэй дунда геологийн асуудалаар элидхэлнүүдые Хойто-Байгалай экспедициин хүдэлмэрилэгшэд, Улаан-Удын, Новосибирскын, Ленинградай, Москвагай эрдэмтэд хэбэ. «Бурятгеология» нэгэдэлэй Хойто-Байгалай экспедициин ахамад геолог В. Г. Филатов үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ мэдэсээ: дээрэһээ тэдэнийе үлэгдэлгүйгөөр үйлэдбэрилхэ арга олдохо байна.

Тиигэбэшье шэнэ ехэ асуудал шийдхэхэ хэрэгтэй олон янзын шалтагаанууд гарадаг гэгшэ ааб даа. Энээн дээрэһээ секцидэ хабаадагшад ямар өөр онол аргаар энэ шухала асуудалые шийдхэхэ, зүбөөр хэрэглэхэ арга боломжо биибгэжэ зүбшэн хэлсэбэ. Ямар мэргэжэлтэй эрдэмтэд эндэ хабаадалсааб гэбэл нимэ: геологууд, технологууд, агрономууд болон экономистнуудсынныйридые ашаглахаталаар өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые оруулаа. Тэдэнэй дунда геологийн асуудалаар элидхэлнүүдые Хойто-Байгалай экспедициин хүдэлмэрилэгшэд, Улаан-Удын, Новосибирскын, Ленинградай, Москвагай эрдэмтэд хэбэ. «Бурятгеология» нэгэдэлэй Хойто-Байгалай экспедициин ахамад геолог В. Г. Филатов үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ мэдэсээ:

Мунөө үедэ сынныйридүүдые технологическа талаар болбосоруулан ашаглаха асуудал шухала һуури эзэлнэ. Энээндэ хэдэн элидхэлнүүд зорюулагдаһан байгаа. Бүхэсоюзна алюминий-магнийн институтай түлөөлэгшэд (Ленинград хотоһоо ерэһэн элидхэлшэ В. В. Пивоваров) сынныйридүүдые тусхай онол аргаар шанаржуулан болбосоруулха гэнэн дурадхал оруулба.

Энэ онол аргын ёһоор сынныйридүүдые известнягтай холижо болгоходо шухала хубинуудынь абтаха юм. 6 тонно рудада 11 тонно известняк хэрэглэгдэхэ болоно.

Энэл онол аргын ондоо зүйлнүүдые Л. К. Яковлев болон бусад дурадхаа.

СССР-эй Науканyудай академийн Сибирийн отделениин Теплофизикын институтай хүдэлмэрилэгшэ В. Н. Кислых сынныйридүүдые плазменна онсо онол аргаар, окисленнуудые хэрэглэн болбосоруулха дурадхал оруулба. Тиигэжэ известняк нэмэн хэрэглэхэ, аргагүй ехэ уһа гаргашалха орёо түхэл маягтай түхеэрэлгэнэ арсаха болоноби. Гэбэшье энэ ашаг үрэтэй онол арга үшөө саашадаа һайжаруулан зохёогдохо, зайнгадаа юм.

Зарим элидхэлнүүд сынныйридүүдһээ хлоргүй калийна үтэгжүүлгэ абаха асуудалда зорюулагдаһан байна. Нимэ үтэгжүүлгэ хүдөө ажахыда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. СССР-эй Науканyудай академийн Сибирийн отделениин Газарай хүрьһэнэй болон агрохимийн институтай түлөөлэгшэд Н. Я. Мылова, М. Д. Суховеркова гэгшэд элидхэл хэхэдээ, олон тоото туршалганyудые хэжэ, нимэ тобшолол хээбди гэжэ соносхобо. Сынныйридүүдһээ абтаһан хлоргүй калийна үтэгжүүлгэ нэгэ янза тухэлтэйгөөр гаргагдаг калийна үтэгжүүлгэнэ илгаагүй.

Москвагай Үтэгжүүлгын болон агроночвоведениин бүхэсоюзна эрдэм-шинжэлгэн институтай түлөөлэгшэд Собачкин манай сонинангаяа Сибирьтэ калийна үтэгжүүлгэ дуталдана гэжэ мэдэгдэбэ.

Үгэ хэлэһэн хэдэн алюминийн түүхэй доторнай хоморжоо тэмдэглэбэ.

Сынныйридэй агуу секцидэ хабаадаһан түлөөлэгшэд нимэ тухэ гэбэл: сынныйридүүдтон түргэнөөр проблемтай талаар ашаглахын гэн хэмжээ абаха.

СССР-эй Министрствоо Советэй Эрдэм болоно никын талаар комитедэй түлөөлэгшэ Чубарин түгэсхэлэй лэхэдээ нигэжэ «Олон зорилготойгоо рэлгэдэхэ шухала нуудые абахын тулд технологическа нуудые зохёожо, ашаглаха, энээнтэй минеральна түүхэй лексноор хэрэглэлгэ жа, үйлэдбэрийн үлэгдэлнүүдые нилээ хороохо гэхэ гү. ал усадхажа, капитальн долгые 15—40 хямдаруулха, өөрынь үнэ сэн процентээр бага ажалай бүтээсые 1,5 центээр дээшэлүүлэ дурадхал Гүрэнэй комиссийн программа соо оруулаа СССР-эй Минеральна жүүлгын, Геологийн терствэнүүд, Үнгэтэ лургийн министерство, минин машина бүтээлгэ нистерство, Хүдөө министерство, СССР-эй Науканyудай академийн ВАСХНИЛ болон бусад нистерство, албан нуудынь энэ программые тоор бэелүүлгын тулд рюусаха байна.

Г. АНДР
Геологийн инст директорэй орл геолого-минерал эрдэмэй д

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ЭРХЭТЭД! НИИТЫН БАЯЛИГТА ЭЗЭН ЁҺООР ХАНДАДАГ БАЙГТЫ! СОЦИАЛИС ЗӨӨРИ УЛАМ АРЬБАДХАГТЫ! ОРОНОЙНГОО БАЯЛИГУУДЫЕ ТААРУУ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭГТЫ! ТҮРЭЛ БАЙГААЛИДАА ГАМТАЙГАА ХАНДАГТЫ!

(КПСС-эй ЦК-гай Урианнуудһаа).

Елена Риччиновна Норбоева (зураг дээрэ) Захааминай районой Хамчинин совхоздо олон жэлэй туршада хүдэлнэ. Хамчинин сельскэ Соведэй депутат, КПСС-эй Захааминай райкомой гэшүүн Елена Риччиновна — районой түрүү хонишон, республикын хонишодой мүрысөөндэ энэ жэлдэ эрхим амжалтануудые туйлаа. Коммунистка Норбоевагай бригадын хонишод энэ жэлдэ зуун хонин бүриһөө 122 хурьга абажа, тобир тарганаар түлжүүлээ, хонин бүриһөө 4,8 килограмм нооһо хайшалаа. Мунөө тэдэнэр үбэлжэлгынгөө халуун хаһада бэлдэжэ байнхай.

С. БАЛДУЕВАН фото.

Совет орос дото

ЗОХЁОХЫ ШЭНЖЭЛГЭ ХЭҺЭНЭЙ ҮНДЭҺӨӨР

МОСКВА. 1-дэхи автокомбинадай слесарьнүүдэй бр В. Петров Москвагай эрхим уралан нарижуулагша гэ логдобо. Тэрэ предприятида хүдэлхэ үедөө уралан жуулгын 200 гаран дурадхал оруулһан байна. «РС гэбьяата уралан нарижуулагша» гэнэн нэрэ зэргэ рээндэ олгогдоо.

— Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ шэнэ үүсхэгшэд ехэ үүргэ дүүргэдэг байна, — гэжэ проф түрүүлэгшэ А. Данилов хэлэнэ. — Зохёохы шэнжэлгэ дэлмэришэд-заһабарилагшад олоороо хабаададаг. нэн түрүүн хүшэр хүндэ хүдэлмэрийе оньһожоруулга харалаа хандуулдаг. Профсоюзай эдэбхитэдэй үг үнгэргэдэдэг нийтын харалга энэл зорилго урдаа т

Москвагай һалбаринн эрдэм-шэнжэлгын ба һурм түрүү институдуудтай урапан нарижуулагшад болон зохёогшод нягта холбоо барисаатай байдаг юм. Э сшаар һайн дүнгүүд түйлагдана. Түрүүшын хахад жэл нэ юумэ үүхэгшэд 150 мянга шахуу түхэриг алмаа.

Олониитын техническэ эдэбхи үүсхэлые хүгжөөх автокомбинадай профсоюзай эмхийн хүдэлмэриин дү шэлые автомобилийн транспортын ба шоссе харгын мэришэдэй профсоюзай ЦК һайшаагжа, һалбаридаа нөөр дэлгэрүүлхые дурадхаһан байна.

ТУСХАЙ ШЭГЛЭЛЭЭР ХҮГЖӨӨҺЭНЭЙ АШАГ ҮР

БРЯНСК. Почепскэ районой «Баклань» совхозой хар хашадай звеное даагша М. М. Сороко бэлиг шаг үндэр нэрэ зэргээ дахин батадхаба. Тэрэ зуун гем картаабха тарижа ургуулаад, туд бүриһөөнь 320 ц ургаса хуряажа абаа.

Нёдондо жэл звено хартаабхын үндэр баян ургаса һанай түлөө Юрий Гагаринай нэрэмжэтэ вымпелдэ нэн байгаа. Мунөө жэл тэрээнһээ 80 центнерээр ехэ са суглуулагдаа. М. М. Сорокын даадаг хартаабха гын агрегадай гэшүүд областийн механизаторнуудай соондэ эрхимлэнэ. Сезоной эхилһэнһээ хойшо тэдэнэ мянган тонно хартаабха малтаа. Энэнь область до эгээл эрхим дүн болоно.

Совхоздо «хоёрдохи хилээмэ» тарижа ургуулха про ленна арга нэбтэрүүлһэнэй ашаар хартаабхашад нимэ жалта туйлаба. Эндэ хартаабха тарижа ургуулга шэглэлээр хүгжөөгдэнэ. Жэжэ участогуудай орондо нуудта ехэ полинууд даалгадаа юм. Тэдэнь бүтээс тэй машинануудые хэрэглэхэ, хүдэлмэреэ үргэлжэ д оньһожоруулха арга олгоно. Хартаабхашад гектар бүр 100 тонно наг шэбхэ, горитой минеральна үтэгжүүлгэ нэ.

Хартаабхын ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай жэлтэдтэй тэдэнэр нягта холбоотой байдаг, тэдэнэй хаалаар үндэр баян ургаса үгэдэг шэнэ сортын үрэй рэнгөөр тарилга хэдэг, түрүү арга дүршэл хэрэглэдэ юм.

ТЕЛЕФИЛЬМНУУДЭЙ ФЕСТИВАЛЬ

ЕРЕВАН. Телевизионно фильмүүдэй бүхэсоюзна фестиваль Арменийн нинслэл хотодо һаяхана баярай шон байдалда нэгэдбэ.

Ороной 60 кино ба телестуди энэ харалгада х дана. Москвааһаа ба Ленинградаа, союзна республ нуудаа телевизионно кинематографийн уран бэлг социалис ороноондаа айлшад эндэ ерэнхэй. Уран ханай, баримтата, хүгжэмтэ, үхибүүдэй 117 телеф мые фестивалийн жюри ба харагшад шэнжэлэн сэ байна.

(ТАСС

ЭРДЭМ НАУКА — ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

КАЛУЖСКА ОБЛА Физиологи, биохими бэ нуудые эдеэлүүлгээр союзна эрдэм-шэнжэлэ институт Советскэ Сою нимэ шэглэлтэй эгээл шэнжэлгын болон метод ска түб болоно.

Институт һайнаар т рэгдэһэн 17 лабораторт туршалгын ажахынуу Московско областьдо, городско болон Калу областьнуудта, Мари АССР-тэ өөрын пункт тай, Курганда физиол таһагтай юм.

Эрдэмтэдэй зуурш нууд үйлэдөөридэ үргэ нэбтэрүүлэгдэдэг. Ганса гэрһэн табан жэлэй т да тэдэнэй зууршалгану 130 миллион түхэригэй н номическа ашаг үрэ абт байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрд хүдэлмэрилэгшэд — ве нарна эрдэмэй к А. И. Манухина (зүүн hаа), биологийн эрдэмэй дидат Г. И. Хрусталева.

ТАСС-ай фотохроник

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

АМЖАЛТАНЬ— ДҮРШЭЛ, ШАДАБАРИҺАА

Жэлһээ жэлдэ хонин бүриһөө хурьга абадаг «Коммунизм» колхозой хонишодой дунда Содном Чойдонович Бальжиев үнинэй суутай. Бэеэр набтаршаг, нара, һалхинһаа хүрилшэһэн нюуртай хүнние харахадаа одоол-ажалша бүхэриг гэжэ ойлгохоор, залуунаа түрэл нютагтаа малшаһаар хүдэлһэн, һүүлэй хори гаран жэлдэ ахалагша хонишоноор ажаллажа ябаһан намтартай.

1946 оной намар арбан дүрбэтэй хүбүүн һургуулиа орхижо, адуушан болоо бэлэй. Тиихэдэ гэртэхининь Худага гэжэ нютагта хонишоноор ажалладаг байгаа. Харин Содном аба, эжынээ амяаран малшан болюхо гэжэ ехэтэ хүсэлөө. Тэрэ багаһаа хойшо шуран шамбай, хара ажал хэхэдээ хотиролдожо, гэдэргээ таталдадаггүй, аха заханарайнгаа үгөөр, дүүнэрээ абажа, хаража ябадаг хадаа, үетэн нүхэдтөө, нютагайнгаа хүн зондо маргаалтайшье, хүндэтэйшье һэн. Хэнэйшье мэдэнээр, тэрэ үедэ хүндэ хүшэр дайнай һүүлэй жэлнүүд байһан гээшэ. Колхозой ажалда, илангаяа мал ажахыда хүдэлхэ хүн зон дуталдаха. Тиимэһээ Содномые эндэ тэндэ хамһалсахыень эльгээдэг бэлэй.

Тэрэ гэһээр олон жэлнүүд удаа дараалан үнгэрөө. Хүн зонойшье байдал, ажаһуудал ондоо болоо. Хони малаа олоор үсхэбэрилжэ, үүлтэрыень һайжаруулха ажал ябуулагдаа. Содном Чойдонович хонин ажалда ороноор урагшаа тэгүүлжэ эхилээ һэн. Энэ үедэ залуу хүбүүн Дари-Дулматай хүбэ заяагаа холбожо, колхозойнгоо баялиг болохо хонин һургэ удхэлсэжэ захалба. Тиигэжэ 600-гаад хони даажа абаад, ямаршье сагта, һалхитай хүйтэншье, наратай халууншье, бороотой гү, али саһатайшье удэрнүүдтэ тэдэнээ бэлшээн адуулжа, эдеэлүүлжэ, харуулжа эхилбэ. Үнэн дээрээ хонидые харууһалхада хүндэшье, хүшэрхэншье гээшэ ааб даа. Нимэ ажалда урдань эхэ, эсэгэдээ хамһалсадагшье һаа, харин өөрөө отара даажа абаад, харууһалхадаа, тухашарһан байгаа. Хэдышье ороддоо һаань, түл үсөөн абтахадань, нооһоной түсэбэй дүүрэхэгүйдэнь урмаа хухарха али олон ушар болодог һэн.

Ороддоод хүдэлхэдөө заабал амжалта туйлахаш. — гэжэ хажуудань зэргэлээд хүдэлжэ байһан дүршэлтэй хонишод һанааень заһадаг байгаа.

Тэдэнэр ганса сэдьхэлһээ дэмжээд байгаагүй, өөһэдынгөө дүй дүршэлөөр хубаалдадаг, ажал хүдэлмэринень заажа, хэлэжэ үгэдэг байба.

Тиигэжэ хоёр жэл ажаллахадаа Содном Чойдонович хүдэлмэридөө дүршэжэ, шадабаритайшье болоо. Тэрэ сүлөөтэй сагтаа газетэ, журнал уншажа, орон дотороо, республика болон район соогоо хэрэглэгдэжэ байһан дүй дүршэлтэй танилсадаг, ажахынгаа мэргэжэлтэдэй зүбшэл заабари анхаралтайгаар хадуужа абадаг һэн. Гиигэжэ Содном Чойдонович түрүү хонишодһоо дутуугүй, ажал дээрээ бата алхамуудые хэжэ эхилһэн юм.

Тэрэ гэһээр мунөө хорин долоодохи жэлээ хүдэлжэ ябана. Энэ хугасаа соо түрүү малшан гансахан Инзагата һууринда бэшэ, харин район дотороо суурханхай. Мунөө тэрэнние бүхы республикын малшад мэдэхэ болонги. Республика дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тэрэ хабаадалсажа, олон удаа түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа. Хүндөлэлэй вымпел, грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэтэ бэшэ шагнагдаа. Ажалай Алдар Солын 3-дахи шатын ордендо, СССР-эй ВДНХ-гай алтан, мүнгэн медальнуудта хүртөө.

— Содном Чойдонович дүршэлтэй хонишодой нэгэн юм. Урагшаа һанаатай, зорилгоноо хүсэлдүүлжэ шададаг хүн. Залуушуулые өөрынгөө ажалда һургадаг, дутагдалнуудые сэхэ шүүмжэлдэг, эдэбхи үүсхэл гаргадаг, нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, — гэжэ тэрээн тухай колхозой ахамад зоотехник Б-Ж. С. Доржиев бидэндэ магтан хөөрөө.

Содном Чойдонович Бальжиев һүүлэй 15 жэлэй туршада районойнгоо болон республикынгаа түрүү хонишодой зэргэдэ ябана. Тэрэнэй даадаг бригада энэ хугасаа соо зуун эхэ хонин бүриһөө зуунһаа доошо хурьга абаагүй. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүриһөө 111 хурьга абажа түлжүүлээ, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,750 килограмм нооһо хайшалжа нушаагаа. Бүхыдэнь абажа харахада амжалта, дүнгүүдынь яһала һайн гэжэ хэлэлтэй. Тэд тэрэ энэ туйлаһаарыа һанаагаа амараагүй, харин шэнэ табан жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө оролдоно. Байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа, томо болгоо, тус бүриһөөнь дунда зэргээр 4,1 килограмм нооһо хайшалаа, хурьган бүхэнөө 26,8 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагаа. Ерэхэ жэлдэ энэ амжалтаяа бүри батадхан хүдэлхые оролдоно.

— Бидэ туйлаһан амжалтаараа омогорхоноөбди. Энэ табан жэлдэ үшөө ехэ ноумэн хэгдэхэ гэжэ һанагдана. Тэд би ганса өөрынгөө отарын хэрэгые хараад ябадаггүйб, бултанай түлөө һанаагаа табихые оролдогшоб. Ехэнхидээ ажахы дотороо үсөөхэн түрүүшүүлэй шалгаржа гараад байхада, сэдьхэлдэмни аягүй мэтэ байдаг. Юундэб даа, өөрынгөө дүршэл шадабаряа, һургаал заабарияа бэшэ нухэдтөө ойлгуулаагүй шэнгээр һанадагби. Тиимэһээ хонишод бултадаа ажахынгаа гол һалбарие улам хүгжөөхын тула жэгдэ оролдохо эргэтэйбди, — гэжэ Содном Чойдонович хөөрөө һэн.

Энэ бригадын байдалһаа жэшээ болгон хэлэхэдэ, нэн түрүүн, жэл бүри һүрэг хонидтоо үбһэ бэлэдхэдэг гуримтай. Байгша ондо 120 центнер һайн шанартай үбһэ һурилоо. Мунөө зуугаад центнер зелёнко сомоо. Эндэнээ үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхэдэ нөөсэлхэ гээшэ тэрэнэй нангин үлгэ боложо үгэнэ бшуу.

— Хонишодой ажал, тэндэ хүдэлхэ хүнүүдэй дуталдадаг тушаа хэлэхэ гэжэ һанаа, һэм. Мунөө сагта автомашина, трактор, комбайнда ажаллахаяа залуушуул олоороо ерэдэг. Мүн һаалиин фермэдэ булта суглараад хүдэлхэдэнь ямар һайн гээшэб. Харин хонишодой бригадануудта нэгэ-хоёр хүн ажаллахаяа эльгээгдэдэг. Тиимэһээ эндэ хүдэлмэрилхэ хүнүүд захаһаа дуталдана. Манай бригадада Намжалма басагамни 7-дохи жэлээ хүдэлнэ. Тиимэһээ отаранyудые томодхобол, залуушуул олоор элсүүлэгдэхэ бэлэй,— гэжэ ахалагша хонишон бидэндэ зүрхэсэ үбдэнгээр хэлэбэ.

Үнэхөөрөөшье, тэрэнэй һанамжые зүбтэ тоолохоор байгаа һэн. Хонишодой ажал урдынхида орходоо ондоо болоо. Тэрэнэй шэнэ байрань электрэйн эльгэ тэрэлээр дулаасуулагдана. Үрэмдэмэл худагай уһан оньһон аргаар бүлэгдэнэ.

Колхозой суута хонишон 1960 ондо партийн гэшүүндэ абтаа һэн. Тэрэ саһаа хойшо Содном Чойдонович коммунистын нэрэ дээрэ үргэжэ, бухы ажал хэрэгүүдэрээ хүн зондоо жэшээ харуулхые оролдоно. Тэрэ партийн Зэдын райкомой гэшүүн юм. Нимэл ха юм даа, коммунист хүн. Шадаха зэргээрээ колхозойнгоо баялиг болохо хонин һүрэг удхэлсэжэ ябаһандань баясамаар байгаа һэн.

Ерэхэ жэлдэ тус бригадынхид зуун эхэ хонин бүриһөө 105-һаа доошо бэшэ хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4,0 килограмм нооһо хайшалжа абаха гэнэн социалис уялга абанхай. Тэдэнэй отарын хонид хоёрдохёо хурьгалха юм. Хараалһанаа бэелүүлхын тула эдэ үүдэрнүүдтэ ехэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэрээ дүүргэжэ байна. Техник-үрэжүүлэгшэдэй ахалагша хонишон өөрөө хүдэлнэ. Тиигэжэ эдэ зорилгонуудаа дүүргэхын хойноһоо тэдэнэр нилээд оролдолтэ гаргана.

Содном Чойдонович Дари-Дулма Гармажановна хоёр найман үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, ажабайдалайнь замда гаргажа байна. Ехэнүүдынь элдэб мэргэжэлтэй болжо, амжалтатайгаар хүдэлжэ ябанхай.

Энэ ажалша гэр бүлэ Бальжиевтанда арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ эрхим амжалта туйлахыень хүсөөд, элүүр энхые, зол жаргал хүсэе.

Д. ДОНДОКОВ,
манай корр.
Зэдын район.

О

Монгол hайхан орондоо

ДАРХАН ХОТЫН 20 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ХАНИ БАРИСААНАЙ ЗАМААР

...лой Арадай Рес... Дархан хотын мун... одоhоор мүнөөдэр 20 ...сэбэ. Манай респуб... нислэл Улаан-...дан хоёр 1966 он... анда хотонууд ... юм.

...хотодо промыш... томо предприятинууд ...бодоо. Тэдэнэй олон... Советскэ Союзай бо... социалис оронуу... ...ергэжэлтэдэй хабаа... ...гаар элдэб янзын ...йлөдбэрилэн гар... болонхой. Дархан хо... В. И. Ленинэй нэрэм... теплоэлектростанцие ...одоо манай городой ...ктэд ба хүдэлмэри... ...дэбхитэйгээр хабаада... ...йна. Улаан-Удын ба ...ай теплоэлектроцен... ...удай коллективүүд ...одоо нягта холбоотой ...оор үнинэй. Тодорхойл... станцинуудай мэр... ...д дүй дүршэлөөрөө ...адаг, бөөд бөедөө ту... ...ргэдэг юм. Дарханай ...й цехүүдэй начальни... электро - гагнууршад, ...ск» цехэй лаборант... Улаан-Удын ТЭЦ-тэ ...мэргэжэл шадабаряа ...лүүлэн байна.

...ан-Удэ Дархан хоёрой ...приятинууд болон орга... ...нуудай коллективүүд ...дүй дүршэл үйлэдбэ... ...нбтэрүүлхэ асуудалда ...й анхарал хандуулна. ...нислэл хотын хэлхээ ...одоодой аша туhаар ...нин XXII нааданай ...өгүрид телевизионно ...мманууудые дамжуул... ...йна. «Экран-7м» Дар... ...ашаглалгада оруулаг... ...лэй.

...ф хотонуудай мяханай ...надуудай, водопровод... ...лизационно ажахын ...лэдбэрилэн гаргадаг продукци ороноймнай олон область, хизаарнуудhаа, социалис оронуудhаа гадна капиталис гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ.

Барилгымнай 40 гаран ор... управленинүүдэй коллектив... ...вүүдэй делегацинууд хоорондоо ябалсажа байдаг.

Улаан-Үдэмнай Зүүн Сибирийн промышленна ба соёлой томо түб болоно. Машина бүтээлгэ, хүнгэн, эдеэ хоолой болон бусад промышленность экономикымнай гол hалбари болонхой.

Улаан-Удын ЛВРЗ, шэлэй, «Электромашина» заводуудай, «Теплоприбор» заводой, Ленинэй комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай үйлэдбэрилэн гаргадаг продукци аяар холуур сууда гаранхай.

Hүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ предприятинууд урган бодоо: хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй, «Бурятфермаши» заводууд, гадар хубсаhа нэхэлгын фабрика гэхэ мэтэ. Халаанай туршада 100 тонно хүрэтэр hүнэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэтэй hүнэй комбинат ашаглалгада оруулагдаа.

Гэхэтэй хамта промышленна олон предприятинууд үргэдхэгдэнэ, онhюжоруулагдана. Арбадахи табан жэлэй туршада 81 онhюжоруулагдамал автомат лини ашаглагдаа, бүтээсэ ехэтэй 5300 тухэрэлгэ тодхогдоо, шэнэ 1700 технологическа процесс нэбтэрүүлэгдээ. Нимэ хэмжээ ябуулгануудай туhаламжаар 38 миллион тухэригэй ашаг олзо оруулагданан байна.

Улаан-Удымнай промышленна предприятинуудай үйлэдбэрилэн гаргадаг продукци ороноймнай олон область, хизаарнуудhаа, социалис оронуудhаа гадна капиталис гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ.

Барилгымнай 40 гаран ор... ...нуудтай таниласаhан байна. Улаан-Удын городской Советэй гүйсэдкомой элүүрые хамгаалгын таhаг, мүн Дарханай городской больница хоорондоо нягта холбоо байгуулаад, элдэб үбшэнине торай, хүдөө ажахын, соёлой дээдэ, тусхай дунда hургуулинуудта, юрэнхы эрдэмэй 50 гаран hургуулинуудта 82 мянган hурагшад ба студентнэр hурана. Жэл бүри 100 гаран мэргэжэнад. Тинхэдэ Шаарнжавын Шагдар Улаан-Баатарай городской Советэй гүйсэдхэхэ управленинй соёлой таhагые ударидана.

МНРП-гэй ойтой, МНРП-гэй XVIII съездтэй, Монголой хүбисхалай болоhоор 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Монголой студентнүүдэй Залуушуулай Революционно Союзай эмхи соёлой институдай комсомолой комитедтэй хамта хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлhэн байна.

Эрхимээр hураhан, олонитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан Монголой 10 студент Москва болон Ленинград аяншалха нутёвкоор шагнагдаа бэлэй.

Буряадай хүдөө ажахын институдай мэргэжэл дээшэлүүлдэг факультедтэ hүүлэй үедэ Монголой 100 гаран мэргэжэлтэд hуража гараба.

Соёлой ба спортивна делегацинууд, уран hайханай болон туристнуудай бүлэгүүд саг үргэлжэ Монгол орондо айлшална, тэдэнэй делегаци манайда ерэдэгшье гэшэ. Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай «Байгалай долгинууд» гэжэ дуу, хатарай ансамбль, ЛВРЗ-гэй арадай хоор болон Забайкалинй шэмээшэгүүдэй хоорой бэлиг шадабритай Дархан хотын ажалшад таниласаhан байха. Бүри hаяхан Улаан-Удын ажалшад Монголой Арадай Республикын дуун ба хатарай Гүрэнэй ансамблинй артистнуудай концерт хаража, хужарлаhан байна. Тэдэнэр Эхэ ороноймнай нислэл Москвагай хүн зондо халуунаар угтагдажа, оюун бэлигээ харуулhанай удаа манайда айлшалан ерэhэн байгаа.

МНРП-гэй Дарханай горкомой болон КПСС-эй Улаан-Удын горкомой, арадай депутадуудай Дарханай городской Хуралай гүйсэдхэхэ управленинй болон арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Советэй гүйсэдкомой хоорондо нягта холбоон байгуулагданхай. Хоёр хотонуудай делегацинууд эмхидхэлэй, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, партийна организацинуудые, предприятинуудай хүдэлмэрине ударидаха талаар дүй дүршэлөө халан абалсана.

Совет-монгол хани барисаанай Буряадай отделениин Улаан-Удын городской организаци хани барисаагаа бэхижүүлхэ ба үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тус бүлгэмдэ предприятинууд, барилгануд, колхоз, совхозууд, дээдэ hургуулинууд болон зохёохы ажалтанай холбоонуудай 300 коллектив оролсодог.

Улаан-Удэдэ совет-монгол хани барисаанай hара үнгэргэдэдэг: залуушуулай фестиваль эмхидхэгдэнэ, уран hайханай бүлгэмүүдэй концертнууд, спортивна мурысөөнүүд, выставкэнүүд үнгэргэгдэнэ. Зүгөөр 1973 ондо «Совет Буряадай 50 жэл» гэhэн выставкэ Дархан хотодо нээгдhэн юм. Тэрэ выставкые олон мянган хүн хараhан байна.

КПСС-эй XXVI съездын, МНРП-гэй XVIII съездын болоhоной удаа хани барисаамнай улам үргэн дэлгэтэйгээр хүргжэжэ байна. Энэ хани барисаанай хоёр хотын экономико ба соёлые бүхы талаарнь хүргжөөхэ хэрэгтэ нүлөөлнэ.

Хоёр аха дүү партийн съездүүд оронойнгоо экономико ба соёлые хүргжөөхэ асари ехэ программа хараалhан байха юм. Съездынгээ шийдхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө социалис мурысөөн үдэр бүри шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байнхай.

Улаан-Удын ажалшад социалис мурысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлээд, промышленна болон бусад продукци үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Барилгахабсаралгын, эд бараа худалдаха байгша оной 9 hарын түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Дархан, Эрдэнэт, Чойбалсан, Багануур болон бусад шэнэ хотонууд социалис байгуулалтын, совет ба монгол арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанай, социалис интернационализмын бодото дээрээ бэелүүлгын тодо гэршэ болоно.

Совет, монгол арадуудай хоорондохи заншалта хани барисаан МНР-эй экономикын ба соёл культурын хүргжэлтын таhаршагүй хубинь боложо тодоронхой.

Хоёр анда хотонуудай аха дүүгэй хани барисаан МНРП-гэй ба КПСС-эй уг зорилгодо, арадуудай хоорондо эб найрамдал ба аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, СССР-эй ба МНР-эй хоорондохи харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ саашадаа улам ехээр нүлөөлхэ байhанинь дамжаггүй.

Улаан-Удын, мүн Буряадаймнай бүхы ажалшад Дархан хотын ажалшадай туйлаhан амжалтаар омогорхоно, үнэн зүрхэнhөө баясана. Саашадаашье ажалдаа асари ехэ амжалта туйлахыень Дархан хотын аха дүү ажалшадта хүсэе.

В. УБЕЕВ,
арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

«НАЙРАМДАЛ» ГЭhЭН ШЭДИТЭ ҮГЭ

...нэй hуужа ябаhан ав... ...ь Улаан-Баатарhаа 230 километр үнгэр... ...тараа, гэнтэ аалидажа, ...ыг дардам харгыhаа ...у тээшээ гараад, хүн... ...ухилан, налуу хада ...яаралгүй зүдхэбэ. ...ь газетын корреспон... ...Н. Гурриничин зогсохо ...тэмдэг жолоошондо ...машинаhаа буухые ...ааба. Набтар хада гү... ...ө-бүhэлэгдэhэн үргэн ...ун нуга гол доромной ...ыг харагдана. Элеватор... ...башнинууд, эдеэ хоолой ...надай болон бусад ...приятинуудай корпу... ...нгэ, хоёр дабхар гэр... ...й кварталнууд, мүнөө... ...олон дабхар байшангуу... ...ихэлэн микрорайон элеэр ...ардэнэ.

...ймнай Дархан хото бай... Хорин жэлэй саада тээ, ...оной октябрийн 17. Москвада КПСС-эй ...й съездын шэнэдhэн ...энэ хотын hүүрин та... ...йан юм.

...Хэзээ заяанhаа хойшо ...ийн хүсэнүүд түhалха... ...hэн аа гү гэжэ найдаха ...на, Бурханай гол гээд ...олнууд энэ голые нэр... ...йгаа,—гэжэ энэ хи... ...ла ургажа ехэ болоhон, ...йнхээ эндэхи хүн зоной ...э хүсэлые hайн мэдэдэг ...Гурриничин хэлэнэ. Зү... ...ийн жэлнүүд үнгэржэл ...ла, харин огторгойн эзэд ...дай эрилтэ хүсэлэнгүү... ...домжолно. «Причасти болон деепричасти бэшэлгын дуримүүдтэ hургаха тухай» гэhэн статья дотороо тус филиалай ахалагша научна худалмэрилэгшэ Б. Б. Батоев буряад хэлэнэй хэшээлнүүдтэ причасти болон деепричасти үзэхэ үедэ ямар хүшэр хүндэ юумэнүүд дайралданаб, hурагшад шалгалтынгаа худалмэринүүдтэ ямар алдуунуудые хэзб, эдэ ямар ушарhаа болоноб, тэдэнние зайсуулха ямар арга шадабринуудые багша хэрэглэжэ болохо байнаб гэhэн асуудалнуудтаа зорюулhан суглуулбаринуудые ...жэ хэблэдэг болонхой. ...ө үедэ тиимэ гурбан ...олбори хэблэгдээ. Эдэ ...ө хөрдохи суглуулбаринь ...д хэлэнэй, литературы... асуудалнуудта зорюулаг... ...лэй.

Мүн ном дотор 7 статья ...улагдаа. Педагогикын ...ймэй кандидат Д. Д. ...ров «Түрэлхи хэлэнэй ...ын хүндэ дуримүүдые ...а тухай» гэhэн статья ...ого түрүү багшанарай ...дүршэл болон hурагша... ...ө бэшэмэл худалмэринүүд, ...ий мэдэсэ шадабари ...ө үндэнэлэн, нэгэдахи ...ссай hурагшадые бэшэгэй ...ын хүндэ дуримүүдтэ ...рагхадаа, ямар арга бо... ...онуудые хэрэглэхээр ...гжэ бодомжолhон байна. ...дэбэл, абяанhаа дулды... ..., үгын удхын тад ондоо ...ог ёhые эли тодоор ...гуулха, харуулха арга... ...г, түргэн ба удаан алл... ...нуудые илгаруулжа hурга... ...методическа арга боломж... ...нууд, абтаhан үгын сохил... ...ийн уламжалан, тэдэнэй ...үгэй а, о, э аялгануудые ...өөр бэшүүлжэ hургаха ...нууд тушаа автор бо... ...дые лашье хэрэгсээдэггүй hэн. Тиин Бурханай голые таниг...дашагүйгөөр hэргэн шэнэлhэн хубилалтанууд гансад «найрамдалай» ашаар болсhон байна.

Намда энэ монгол үгые оршуулhанай хэрэгүй байгаа. Эндэхи хадын ташаланда шулуу эблүүлжэ, энэ үгын бэшээтэй байхые хараа hэм. Харгын хажуулахи транспарантнууд дээрэшье энэ үгэ бэшээтэй. Тинхэдэ хаа хаанагүй «найрамдал» гэhэн үгэтэй зэргэлэзд, «дружба» гэhэн ород үгэ байлсаха юм.

Дархан ёhогойл интернациональна хани барисаанай хото болоно. Социалис хани hэгэдэлтэ оронуудай худалмэришэдэй, инженернүүд болон технигүүдэй хамтын ажалаар тэрэ байгуулагдаhан, хүгжөөгдэhэн байна. Дархан социалис экономическа hэгэдэлэй, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай нягта харилсаа холбооной комплексно программые бэелүүлгын бодото жэшээ болоно. Болгариин Арадай Республикын технико-экономическа туhаламжаар баригдаhан Дарханай фабрикада хониной арhан зүйлнүүд ба дэгэлгүүд оёгдодог. Польшын Арадай Республикын туhаламжаар силикатно-избёосхын завод баригдаа, Венгриин мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар мяханай комбинат бодхоогдоо.

Гэбэшье Монголой барилгын индустриин шухала түб ба түлишын-эльшэ хүсэнэй томо баазые хүгжөөлгэдэ Советскэ Союз эгээл ехэ хубитаяа оруулдаг байна. Шулуун нүүрhээр ба барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ түүхэй эдэр баян Селэнгэ аймагта 40 мянга гаран хүн зонтой хото бодхоохо гэжэ МНРП-гэй жараад онуудай эхээр шидхэhэнhээ хойшо совет барилгашад тэрэние бэелүүлгэдэ элэбхитэйгээр хабаадана. Совет партийно-правительственна делегацие толгойлхо эдэ ерэхэдээ, Леонид Ильич Брежневэй хотын ургажа байгаа эрилтэнүүдтэ хандуулhан анхаралые Дарханда үндэрөөр сэгнэдэг байна.

Эдэ жэлнүүдтэ Шара голой шулуу нүүрhэнэй уурхай, хотын ТЭЦ, жэлдээ 70 мянган дүрбэлжэн метр байра бариха хүсэтэй гэр барилгын комбинат, элеватор (тэрээнтэй зэргэлээд талха татадаг комбинат бодхоогдоно), керамзидай ба холимог тэжээлэй заводууд, эдеэ хоолой комбинат ба бусад барилгануud Совет...дэй ороной хүсөөр, мүнгэ зөөрөөр баригдаа. Байрын гэриүүдые ба соёлой-ажаhуудалай хэрэглэмжый байшангуудые барихадань, совет хүнүүд туhалдаг, барилгын ба бусад хэдэн арбаад мэргэжэлдэ монгол hуургадаг hэн.

Дарханда ажаhуудаг хүн доруулан элирхэйлхэ, хүн зондо зүбшэл заабари үгэхэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулна. Манай врачнуудай делегаци МНР-эй элүүрые хамгаалха албанай бии болгогдоhоор 55 жэлэй ойн баярта хабаадаhан байха.

Республикымнай нислэл хотодо 4 театр ба филармони, 25 клуб болон кинотеатр, 26 библиотекэ, 4 музей бии. Тэрэнэй нэгэн — Этнографическа музейдэ Дархан хотын ажалшадай эльгээhэн бэлэг—монгол hосы гэр анда хотонуудай хани барисаас гэршэлжэ байдаг.

Манай Буряад ороондо 2 мянга гаран научна худалмэрилэгшэд, тэрэ тоодо эрдэмэй 51 доктор, эрдэмэй 700 гаран кандидадууд болон доцентнууд тоологдоно. Тэдэнэр олон янзын шэнжэлгэнүүдые хэжэ байдаг. Эрдэм - шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүн арадай ажахыда нэбтэрүүлэгдэжэ, арад зоной аша туhада алба хэнэ. Жэшээлхэдэ, Буряадай физигүүд радис-долгиной тараха ябадалые шэнжэлхэ талаар нилээд амжалта туйлаhан байна. Тэдэ шэнжэлгэнүүдэй ашаар Буряад ороной хэлын хадалиг газарта, Монголой Арадай Республикада телевидени хүгжөөхэ арга олдоhон байна бшуу.

Технологическа, багшанарай хүнүүд арадай ажахыда эльгээгдэнэ.

Буряадай АССР-эй, Монголой Арадай Республикын научна эмхи зуургаануud, институдууд болон арадай гэгээрэлэй коллективүүдэй хоорондо бата хани барисаан тогтоогдонхой. Hүүлэй 4 жэлэй туршада Дархан хотын арадай гэгээрэлэй 20 гаран худалмэрилэгшэд хоёр дахин манайда айлшалжа, hуралсалай ба методическа кабинедүүдэй худалмэритэй танилсаhан, hургуулинууд болон хүүгэдэй саадуудта хүрэhэн, түрүү дүй дүршэлые халан абаhан байна.

Улаан-Баатарай, Буряадай гүрэнэй багшанарай институдуудай коллективүүдэй хоорондо нягта холбоон байгуулагданхай юм. Тус институдуудай делегацинууд хоорондо ябалсажа, hуралсалай ба хүмүүжүүлгын худалмэрини дүй дүршэлые халан абадаг болоhоор үнинэй.

Манай дээдэ ба тусхай дунда hургуулинуудта Монголой Арадай Республикаhаа ерэhэн 62 студент hуралсана. Зүүн-Сибириин соёлой институт дүүргэhэн 60 хүбүүд, басагад мүнөө ороноймгоо соёл-гэгээрэлэй элдэб участогуудта ажаллажа байна. Зүүн Сибириин соёлой институт дүүргэгшэдэй табаниинь аймагай соёлой таhагые даагшаар ажаллалэй хүнүүд арадай ажахыда эльгээгдэнэ.

Буряадай АССР-эй, Монголой Арадай Республикын научна эмхи зуургаануud, институдууд болон арадай гэгээрэлэй коллективүүдэй хоорондо бата хани барисаан тогтоогдонхой. Hүүлэй 4 жэлэй туршада Дархан хотын арадай гэгээрэлэй 20 гаран худалмэрилэгшэд хоёр дахин манайда айлшалжа, hуралсалай ба методическа кабинедүүдэй худалмэритэй танилсаhан, hургуулинууд болон хүүгэдэй саадуудта хүрэhэн, түрүү дүй дүршэлые халан абаhан байна.

Улаан-Баатарай, Буряадай гүрэнэй багшанарай институдуудай коллективүүдэй хоорондо нягта холбоон байгуулагданхай юм. Тус институдуудай делегацинууд хоорондо ябалсажа, hуралсалай ба хүмүүжүүлгын худалмэрини дүй дүршэлые халан абадаг болоhоор үнинэй.

Манай дээдэ ба тусхай дунда hургуулинуудта Монголой Арадай Республикаhаа ерэhэн 62 студент hуралсана. Зүүн-Сибириин соёлой институт дүүргэhэн 60 хүбүүд, басагад мүнөө ороноймгоо соёл-гэгээрэлэй элдэб участогуудта ажаллажа байна. Зүүн Сибириин соёлой институт дүүргэгшэдэй табаниинь аймагай соёлой таhагые даагшаар ажаллаhан. Тинхэдэ Шаарнжавын Шагдар Улаан-Баатарай городской Советэй гүйсэдхэхэ управленинй соёлой таhагые ударидана.

МНРП-гэй ойтой, МНРП-гэй XVIII съездтэй, Монголой Арадай Республикын научна эмхи зуургаануud, институдууд болон арадай гэгээрэлэй коллективүүдэй хоорондо бата хани барисаан тогтоогдонхой. Hүүлэй 4 жэлэй туршада Дархан хотын арадай гэгээрэлэй 20 гаран худалмэрилэгшэд хоёр дахин манайда айлшалжа, hуралсалай ба методическа кабинедүүдэй худалмэритэй танилсаhан, hургуулинууд болон хүүгэдэй саадуудта хүрэhэн, түрүү дүй дүршэлые халан абаhан байна.

Улаан-Баатарай, Буряадай гүрэнэй багшанарай институдуудай коллективүүдэй хоорондо нягта холбоон байгуулагданхай юм. Тус институдуудай делегацинууд хоорондо ябалсажа, hуралсалай ба хүмүүжүүлгын худалмэрини дүй дүршэлые халан абадаг болоhоор үнинэй.

Манай дээдэ ба тусхай дунда hургуулинуудта Монголой Арадай Республикаhаа ерэhэн 62 студент hуралсана. Зүүн-Сибириин соёлой институт дүүргэhэн 60 хүбүүд, басагад мүнөө ороноймгоо соёл-гэгээрэлэй элдэб участогуудта ажаллажа байна. Зүүн Сибириин соёлой институт дүүргэгшэдэй табаниинь аймагай соёлой таhагые даагшаар ажаллаhан. Тинхэдэ Шаарнжавын Шагдар Улаан-Баатарай городской Советэй гүйсэдхэхэ управленинй соёлой таhагые ударидана.

МНРП-гэй ойтой, МНРП-гэй XVIII съездтэй, Монголой хүбисхалай болоhоор 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Монголой студентнүүдэй Залуушуулай Революционно Союзай эмхи соёлой институдай комсомолой комитедтэй хамта хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлhэн байна.

Эрхимээр hураhан, олонитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан Монголой 10 студент Москва болон Ленинград аяншалха нутёвкоор шагнагдаа бэлэй.

Буряадай хүдөө ажахын институдай мэргэжэл дээшэлүүлдэг факультедтэ hүүлэй үедэ Монголой 100 гаран мэргэжэлтэд hуража гараба.

Соёлой ба спортивна делегацинууд, уран hайханай болон туристнуудай бүлэгүүд саг үргэлжэ Монгол орондо айлшална, тэдэнэй делегаци манайда ерэдэгшье гэшэ. Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай «Байгалай долгинууд» гэжэ дуу, хатарай ансамбль, ЛВРЗ-гэй арадай хоор болон Забайкалинй шэмээшэгүүдэй хоорой бэлиг шадабритай Дархан хотын ажалшад таниласаhан байха. Бүри hаяхан Улаан-Удын ажалшад Монголой Арадай Республикын дуун ба хатарай Гүрэнэй ансамблинй артистнуудай концерт хаража, хужарлаhан байна. Тэдэнэр Эхэ ороноймнай нислэл Москвагай хүн зондо халуунаар угтагдажа, оюун бэлигээ харуулhанай удаа манайда айлшалан ерэhэн байгаа.

МНРП-гэй Дарханай горкомой болон КПСС-эй Улаан-Удын горкомой, арадай депутадуудай Дарханай городской Хуралай гүйсэдхэхэ управленинй болон арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Советэй гүйсэдкомой хоорондо нягта холбоон байгуулагданхай. Хоёр хотонуудай делегацинууд эмхидхэлэй, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, партийна организацинуудые, предприятинуудай хүдэлмэрине ударидаха талаар дүй дүршэлөө халан абалсана.

Совет-монгол хани барисаанай Буряадай отделениин Улаан-Удын городской организаци хани барисаагаа бэхижүүлхэ ба үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тус бүлгэмдэ предприятинууд, барилгануud, колхоз, совхозууд, дээдэ hургуулинууд болон зохёохы ажалтанай холбоонуудай 300 коллектив оролсодог.

Улаан-Удэдэ совет-монгол хани барисаанай hара үнгэргэдэдэг: залуушуулай фестиваль эмхидхэгдэнэ, уран hайханай бүлгэмүүдэй концертнууд, спортивна мурысөөнүүд, выставкэнүүд үнгэргэгдэнэ. Зүгөөр 1973 ондо «Совет Буряадай 50 жэл» гэhэн выставкэ Дархан хотодо нээгдhэн юм. Тэрэ выставкые олон мянган хүн хараhан байна.

КПСС-эй XXVI съездын, МНРП-гэй XVIII съездын болоhоной удаа хани барисаамнай улам үргэн дэлгэтэйгээр хүргжэжэ байна. Энэ хани барисаан жабхалан hайхан мүнөөнэй байдал, жаргал түгэс социалис ерэдүйе Дархан хотодо занапал.

Дмитрий ГАИМАКОВ,
АПН-эй тусхай корр.
Улаан-Баатар—Дархан — Москва.

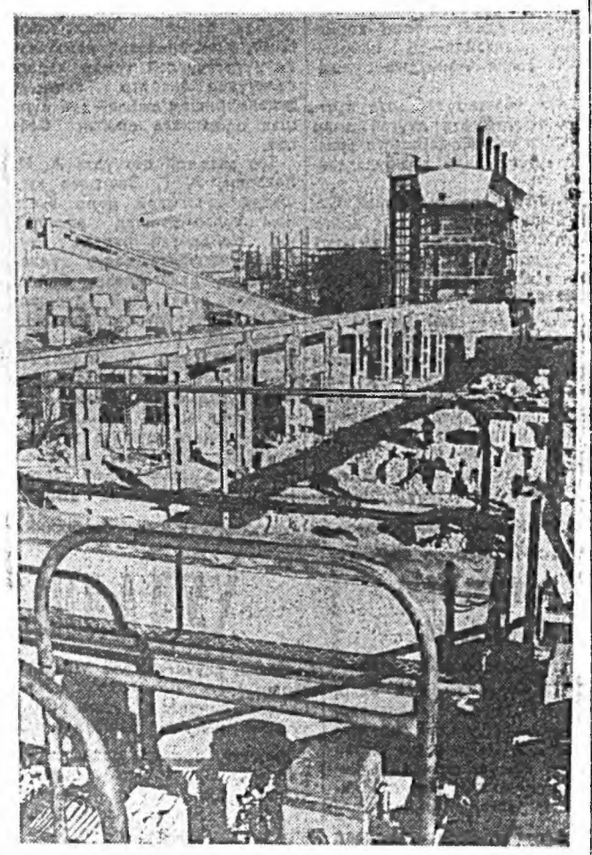

Дархан хотын түрүү предприятинуудай нэгэн хадаа эндэхи силикатна хирпичсын завод болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дарханай хирпичсын заводой юрэнхы түхэл.

НОМОЙ ТАГ

ЭДЭ НОМУУДЫЕ АНХАРЫТ, БАГШАНАР!

...ислэл хотодомнай бай...гдаhан РСФСР-эй Гэ...эй министерствын На...льна hургуулинуудай ...но-шэнжэлэлгын институ... Буряадай филиал ...убликын Гэгээрэлэй ми...терствэтэй хамтаран хуб...о, бурлад, ород хэлэ...н литература заалгын ...удалнуудта зорюулhан ...ай суглуулбаринуудые ...гжэ хэблэдэг болонхой. ...ө үедэ тиимэ гурбан ...олбори хэблэгдээ. Эдэ...ө хөрдохи суглуулбаринь ...д хэлэнэй, литературы... асуудалнуудта зорюулаг...лэй.

Мүн ном дотор 7 статья ...улагдаа. Педагогикын ...ймэй кандидат Д. Д. ...ров «Түрэлхи хэлэнэй ...ын хүндэ дуримүүдые ...а тухай» гэhэн статья ...ого түрүү багшанарай ...дүршэл болон hурагша... ...ө бэшэмэл худалмэринүүд, ...ий мэдэсэ шадабари ...ө үндэнэлэн, нэгэдахи ...ссай hурагшадые бэшэгэй ...ын хүндэ дуримүүдтэ ...рагхадаа, ямар арга бо... ...онуудые хэрэглэхээр ...гжэ бодомжолhон байна. ...дэбэл, абяанhаа дулды... ..., үгын удхын тад ондоо ...ог ёhые эли тодоор ...гуулха, харуулха арга... ...г, түргэн ба удаан алл... ...нуудые илгаруулжа hурга... ...методическа арга боломж... ...нууд, абтаhан үгын сохил... ...ийн уламжалан, тэдэнэй ...үгэй а, о, э аялгануудые ...өөр бэшүүлжэ hургаха ...нууд тушаа автор бо...

Литературын хэшээл үнгэргэжэ байхадаа hурагшадай мэдэхэгүй үгэнүүдэй удхые тайлбарилжа, зүбөөр бэшүүлжэ hургаха талаар багшын хүдэлмэри тухай «Словарь бо уран үгын арганууд дээрэ хүдэлмэри тухай» гэhэн статья соогоо Д. Ш. Шойдоков hонирхолтойгоор бэшэнэ. Тиигэд зургаадахи класста үзэгдэхэ Х. Намсараевай, Б. Абидуевай, Д. Дашанимаевай, Ц. Доной, Ж. Тумуновай зохёолнуудые гаража байхадаа, багшанарай хэрэглэhэн дүй дүршэлые статья соогоо автор согсолоо. Тиимэhээ нүхэр Шойдоковой статья багшанарта туhатай байхань лаптай.

Багшанарай институдай доцентнууд В. И. Золхоевой «Аялгын фонемэнүүдэй онсо зүйлнүүд», У. Ш. Дондуковой «Буряад литературна хэлэнэй лексикэ болон үгын бии бололгын аргануудай хүгжэлтын асуудалнууд» гэhэн статьянууд оруулагдаа.

«Ородhоо абтаhан үгэнүүдэй үгүүлбэри тухай» гэhэн статья соогоо hургуулинин багшанар үгэнүүдые зүбөөр бэшэлгэhээ гадуур үгүүлбэридэнь ехэ анхаралаа хандуулха, тиихдээ ямар хүдэлмэри ябуулха ёhотойб гэhэн асуудалнуудта хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Э. Р. Раднаев харюунуудые үгэнэ.

Буряад hурагшадай ородоор хэлэхэдэнь ушардаг hонирхолтой онсо зүйлнүүд тухайда профессор М. И. Мангадаев бэшэ. Бүхы дээрээ энэ суглуулбари схэ hонирхолтой, хэшээлнүүдээ үнгэргэхэдөө, түрэлхи хэлэнэй багшанарай хэрэглэхэ зүйлнүүдтэй байhан дээрэhээ туhатай байна.

Мүн ондоошье суглуулбари дотор оруулагдаhан бусадшье статьянуудтай таниласахадань, багшанарта баhал туhатай байха. Тиимэhээ эдэ номуудые hонирхохо, захил хэжэ абаха ёhотой. Нимэ номуудые саашадаа хэблэжэ байхыень хүсэхэ зуураа, багшанарай дүй дүршэлөө ашалдаhан статьянуудые үргэнөөр оруулжа, ород хэлэн дээрэ гү, али буряад хэлэн дээрэ оруулагдаhан статьянуудта тусхай резюме тодорхойгоор үгэн хэблэжэ байгаа hаань, hайн бэлэй гэжэ hанагдана.

Н. ДУГАРОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ЛАТИН АМЕРИКЫН ПОЛИТИЧЕСКЭ ПАРТИНУУДАЙ БА ЭМХИНУУДЭЙ ШИДХЭБЭРИ

МЕХИКЭ. Латин Америкын политическэ партинуудай саг үргэлжын конференци нейтронно зэбсэг олоор бүтээн гаргаха тухай США-гай мүнөөнэй захиргаанай шидхэбэринь, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгэ, Сальвадорой ба Түбэй Америкын бусад ороннуудай дотоодын хэрэгүүдтэ Вашингтоной хамааржа үрдэлжэлhоор байhые Бурууншаба.

Сальвадорой Революционно-демократическа фронтые, Фарабундо Мартинин нэрэмжэтэ Национальна сүлөөлэлгын фронтые түлөолэгдэмэл политическэ хүсэн гэжэ мэдэрhэн Мексикын ба Францин правительстануудай үүсхэлэй бүрин дэмжэгдэдэтынь Латин Америкын 20 политическэ партиин ба эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй шидхэбэри дотор элирхэйлэгдэнэ. Энэ шидхэбэри бусад ороннуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй, национальна бөеэ дааhан байдалаа ойндөө тодорхойлхо бүхы арадай эрхые хүндэлхэ гэдэг гол ёhонуудтай зохилдуулагдан абтаа гэжэ документ дотороь тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Национальна сүлөөлэлгын сандиниС фронтын хүтэлбэри доро революционно шэнэдхэлгэнүүдые хэхэ замаар дабшагша Никарагуагай арадтай, колониальна дулдыдаг байдалhаа сүлөорhэн Белиззэй арадтай hанал нэгэтэй байhанаа конференцидэ хабаадагшад элирхэйлбэ. Америкын тала баридаг хархис засагуудай зонхилжо байгша Чилиин, Гаитиин, Гватемалын ба бусад ороннуудай патриотическа хүсэнүүдые залан шууд дэмжэдэг байhанинь Латин Америкын политическэ партинуудай документ дотор элирхэйлэгдэнэ. Пуэрто-Рикые сүлөөрүүлхэ тухай асуудал ООН-ой Генеральна Ассамблейн ээлжэтэ, XXXVII сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулха шухала гэжэ конференцийн делегадууд hанамжалба.

ЕХЭ МИТИНГ БОЛОБО

АФИНА. Октябрийн 18-да үнгэргэдхоор зарлагдаhан бүгдэд нинтый hунгалтын урда тээхэнэ Грециин Компартинин эмхидхэhэн ехэ митинг Грециин нислэлэй түбэй талмай дээрэ болобо. КНГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Х. Флоракис тэндэ үгэ хэлэхэдээ, hунгалтын талаар Компартинин хараалhан программын гол бодомжонуудые найруулаа. Ажалшан арадай ашаг туhада харюусахаар үндэhэн хубилалтануудые орон дотороо хэхэ шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Засаг барижа байгаа партинин бариталдаг харааа бодолые Х. Флоракис эрид шангаар шүүмжэлхэ зуураа, Грециин газар дээрэ гадаадын сэрэгэй баазануудай бии байхадань, гадаадын политикын асуудалнуудаар США-гай ба НАТО-гай зонхилогдоо доро ороноймгоо онсой байhан сагта национальна бүрин сүлөөтэ, үнэхөөр бөеэ дааhан политика тухай хэлэхын аргагүй гэбэ. Тинхэтэй хамта Хойто-Атлантическа ээрхэг түримхэй бүлэглэлhоо, «юрэнхы дэлгүүрhээ» Грециие гаргаха шухала, тэрэ «дэлгүүртэ» ороhонhоо шалтагаалан, Грециин экономикодо схэ гарза хохидол ушарна гэжэ тэмдэглээ.

Грецидэ демократическа реформонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула баруунай тала баридаг партинуудые парламентска hунгалтын үедэ илаха, түрүү үзэл бодолтой, демократическа хүсэнүүдтэ түшэглэдэг правительство тогтоохо шухала гэжэ КНГ-гэй Генеральна секретарь мэдүүлбэ, Монополинуудай дура зорогоороо гаргадаг аашануудые усадхан зайсуулха, национальна бөеэ дааhан байдал ба демократи хангаха хамтын программые үндэнэ болгон, хубилалтануудые хэхэ эрилтэ табидаг бүхы хүсэнүүдтэй холбоо барисаа тогтоохоор коммунистнууд бэлэн байна гэжэ Х. Флоракис мэдүүлээ.

Х. МУБАРАК—ЕГИПЕДЭЙ ПРЕЗИДЕНТ

КАИР. Вице-президент Х. Мубарагые ороной президент болгон баталха зорилгоор Египедтэ октябрийн 13-да үнгэргэгдэhэн референдумэй үрэ дүнгүүд эндэ соносхогдоо. Хуулина мэдэнүүдэй ёhоор, референдумдэ хабаадагшадай 98,5 процентнь Х. Мубарагые президент болгохо гэжэ дуугаа үгэhэн байна. Тиимэ болохолоороо Х. Мубарак АРЕ-гэй шэнэ президент болобо. Нютагай журналистнуудай нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэhэнэй ёhоор, hүүлэй жэлнүүдэй бүхы референдумүүд эндэ ёhын тэдысэ эмхидхэгдэдэг, тэдэнэй үрэ дүнгүүдынь, үнэндөө, үридшалан тодорхойлогдодог байhан. Х. Мубарак президентын туримаар тангариг үгөө.

Буу зэбсэг, hомо хэрэгсэлнүүд ба тэhэрдэг зүйлнүүдые хуули бусаар хадагалhанай түлөө, сэрэгэй ба полициин формонуудые, армийн гү, али полициин эмблемэнүүд, гү, али томдэгүүдые хадагалhан, бүтээhэнэй түлөө хэhээлтые бүрин шангадхахаар хараалhан АР

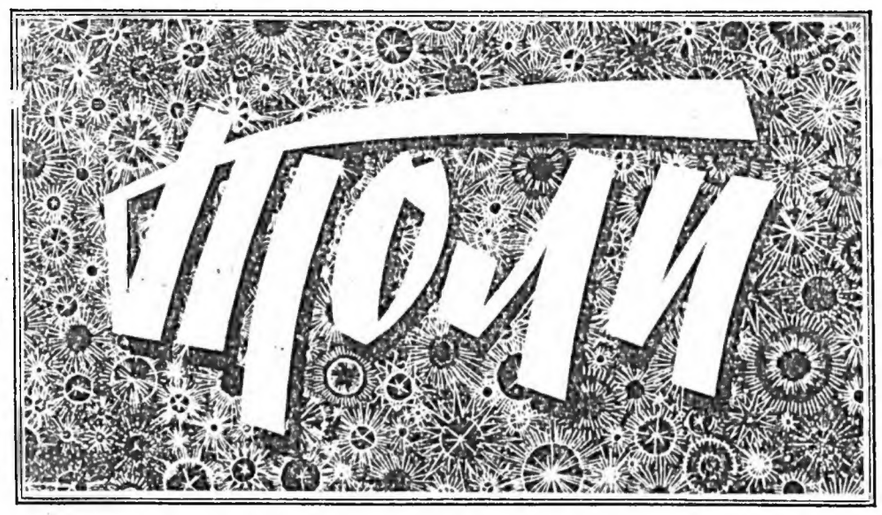

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

„Дахин уулзатараа, нүхэд!"

Залуу шүлэгшэнэй танилсагты.

Худалшанай хуурмаг ябадал.

Уран зураашын дэбтэрһээ.

ТАНИЛСАГТЫ: ШЭНЭ НЭРЭ—ЮРИЙ БАГАН

Юрий Баганов Түнхэнэй районой Тооро нютагта түрэһэн юм. Арбан класс дүүргэжэ, сэрэгэй албанда ябажа бусаад, мүнөө нютагайнгаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажаллажа байна.

Һүрагша ябахаһаа хойшо шүлэг бэшэжэ эхилһэн юм. Түнхэнэй районой «Салаан» газетэдэ шүлэгүүдычь толилогдодог. Тиихэдэ 1978 ондо хэблэгдэһэн «Залуу наһанай охин» гэһэн соссолбори соо хэдэн шүлэгынь оронхой.

Байгша оной хабар үнгэрһэн залуу уран зохёолшодой болон эхилэн бэшэгшэдэй II-дэхи конференци дээрэ Юрий Багановай шүлэгүүд эубшэн хэлсэгдэһэн, муу бэшэ. сэгэлтэ абаһан байна. Илангаяа шүлэгүүдэйнь доторой ритм һайн, дуин болошохоор. Гэхэ эдэ Юрий шүлэгэйнгөө улуусэ анхараад, үгэнүүдэйнгээ удхыг талаар... хараااһаа алдана гэһэн ажаглалта конференци дээрэ юм. Тэрэ ажаглалтануд мүнөөшье хүсэндөө байна. Юрий Баганов мартангуйсөөр, шүлэгүүдэйнгээ үгэ... рэ һайса худэлхэ ёһотой.

Түрүүшынгээ шүлэгүүдые толилуулжа үзэһэншэ Юрий Баганов манай газетын уншагшадтай түрүүлзахань. Тиимэһээ залуу шүлэгшын зохёолой хэ... жалта хүсэе.

Ц. ДОНДО...

* * *

ДАХИН УУЛЗАТАРАА!

Дэлхэй дээрэ эгээл нангин үгэ юун гэзшэб? Хүн түрэлтэнэй амгалан ажаһууха агууехэ эрхэ юун гэжэ нэрлэгдэнэб? Эб найрамдал. Аюулгүй ба хүршэ ёһоной амгалан тайбан байдал. Эдэ үгэнүүдһээ үнэтэй юумэ энэ дэлхэй дээрэ мүнөө үедэ үгыл!

Коммунис партимнай, гүрэн түрэмнай 80 яад онуудай эб найрамдалта программые бэлдүүлхын тула хэды шэнээн хүсэл оролдолго гаргана гэзшэб!

«Материальна болон оюун ухааанайнгаа баялигуудые ямаршье ушар удхагүйгөөр үрижэ, дайнда бэлдэжэ, арадуудые хохидуулха бэшэ, харин эб найрамдалые бэхижүүлхэ—үглөөдэр тээшэ дабшаха хараа шугам иимэ байна»,—гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэлэв һэн. Агууехэ Октябриин социалис революциин 64 жэлэй ойдо зорюулһан КПСС-эй ЦК гай Урянууд соо бүхы дэлхэйн хүнүүдые үрялһан «Нейтронно ба олон хүн зониие хюдаха бусад тухэлэй бүү зэбсэгүүдые хорихын түлөө удаа дараалан тэмсэгты!», «Ядерна дайе огтолон хоригты!», «Дэлхэйдэ—эб найрамдал!» гэһэн үгэнүүдые уншанабди.

Мүн «Баатар габьяата вьетнам арадта аха дүүгэй амар мэндэ!» гэһэн амаршалга эрэлхэг арадта эндэ зорюулагданхай.

Мүнөө үедэ Вьетнамай Социалис Республикын хойто хилэ руу Хитадай булимтаргашад добтолхо һэдэлгэ гаргаһан зандаа, тезд вьетнам арад тэрээндэнь хатуу харюу үгэхэ шадалтай гэжэ һүүлэй мэдээсэлнүүд бидэндэ дуулгана.

—«Эб найрамдал», «хани барисаан» гэһэн үгэнүүд вьетнам хэлэн дээрэ «һоа бинь», «һыу нги» гэгдэдэг,—гэжэ бидэнэй нүхэд болохо Дао Ван Луен, Ле Тхе Дык гэгшэд ойлгуулаа һэн. Эдэ үгэнүүд хадаа нэнгин үгэнүүд гэжэ тэдэнэр нэмээ бэлэй.

Эхэ оронойнгоо эрхэ сулөөгэй түлөө эсэргүү дайнда Луенэй эхэ, эсэгэ ами наһаяа үгэһэн байна. Багаһаа үелһэн тэрэнэй нүхэр Дыгэй хэды олон түрэл гаралайнь тэмсэлдэ унаһые тоолоожо барахаар аал?! Эдэнэртэй суггаа Улаан Удэ ерэһэн нүхэдэйнь гэртэхинэй, түрэлхидэй үзэһэн зоболон гашуудалые мартаха гүбди?

«Манай хадануудай манатан хүхэржэ, гол мүрэнүүдэйнай урдажа, арадаймнай амидаржа байгаа сагта янкинуудые бута сохиходоо, хамаг юумые арба дахин һайхан болгожо барихабди»,—гэжэ агууехэ Хо Ши Минэй хэлэһэн үгэнүүд бэелүүлэгдэжэ байна. Вьетнамай арад эрэлхэг зоригтой гоор тэмсэжэ, аха дүү социалис гүрэнүүдэй аша туһаар эб найрамдалай огторгой доро социализм байгуулжа байна. Тиимэһээ мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэд арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ аргагүй хэрэгтэй ха юм.

Байгша оной апрелиин 18-да Вьетнамай хүдэлмэришэн англиин түлөөлэгшые Буряад оронмай хүндэтэй дээрэ угган абаһан байна., Улаан-Удын Е. Ф. Кожевниковэй нэрэмжэтэ хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводто вьетнам хүдэлмэришэд ажалай дүй дүршэл шудалхаяа ерэһэн байгаа.

Тус заводой цехүүдтэ А. И. Казарин, А. Г. Заиграев гэгшэдэй хүтэлбэри доро вьетнам хүдэлмэришэд ажаллаа юм. Найдамтай һурган хүмүүжүүлэгшэдтэ залуу хүдэлмэришэд даалгагдаһан байна. Тэдэнэй дунда дүй дүршэлтэй мастеррууд, хүдэлмэришэдые—В. Егодуровые, А. Кожемжаровые, А. Лодоевые, Н. Рябовые, С. Нохоровые болон бусадые нэрлэмээр.

—Хани нүхэр Луендэ мэдэхэ шадаха юумэез хүү харуулхаа, ойлгуулхаа оролдоо хүм,—гэжэ залуу мастер Сергей Нохоров хөөрөөгөө эхилнэ. Үнгэрһэн һарануудай турша соо Луен бэрхэ мэргэжэлтэн болоо гэжэ этигэнэб. Тиихэдэ вьетнам нүхэднай бултадаа ехэ оролдосотой хүнүүд байжа, зааһан юумэндэмнай түргөөр һуража, хүдэлмэридөө ехэ ханалгатайгаар хандадаг байгаа гэжэ хэлэхэ байнаб...

Анхандаа алибаа юумые эдэ нүхэднай гараараа гагнадег байһан һаа, мүнөө оньһон машина хэрэглэн гагнаха шадабаритай болоо бшуу.

Гагналтын «шэдитэ» нюусануудтай заводой ахамад инженерэй орлогшо В. П. Ситов, ахамад гагнуршан И. З. Осипов, инженер Н. Т. Труфанов болон бусад нүхэд вьетнам хүдэлмэришэдые танилсуулһан байна.

Харин вьетнам нүхэднай совет хүдэлмэришэдтэй хамта хүдэлжэ, коллективэй түсэбтэ өөһэдынгөө хубитые оруулжа шадаһандаа, хэды шэнээн омогорхоо гэзшэб!

— Аха дүү нүхэдэй ашаар, Совет гүрэнэй туһаламжаар дээдэ гарай мэргэжэл шудалжа, өөһэдынгөө бишыхан хубитые арадай түсэбэй дүүргэлтэдэ оруулһандаа баяртайбди,— гэжэ дунда эзэргэн бэтэй, дун сагаан шудэтэй, ходоодоо энэбхилһэн шарайтай нүхэр Дык мэдүүлээ һэн.

Вьетнам гагнуршад Ха Ва Линь, Као Ван Кан, Ле Ван Тан гэгшэд нүхэрэйнгөө хэлэгшые ехэ халуунаар дэмжэж бэлэй.

Республикымнай засагай дээдэ зургаанууд, тус заводой хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон комсомолой организацинууд эдэнэй һайнаар, һонирхолтойгоор ажаһуухын тула хэды шэнээн оролдолго гаргааб! Хэды олон уулзалгануд үнгэргэгдөөб? Энэ үн гэрһэн хугасаа соо тэдэнэр хэды олон нүхэдтэй болоо гэзшэб!

— «Нүхэд» гэһэн удхатай «кагба» гэжэ вьетнам үгэ бии, —гэжэ Луен хэлээ бэлэй.

Интернациональна хани барисаанай үдэшэ апрелиин 30-да үнгэрөө һэн. Үнгэрһэн хабарай Майн 1-дэ—һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэртэ зорюулһан жагсаалай Улаан-Удэдэ болоходо, вьетнам хүдэлмэришэд хабаадажа, эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байһан хүн зонтой суг байһаяа мэдүүлээ һэн.

— Совет гүрэнтээ танилсуулха зуураа Буряад республикынгаа экономикотой, соёлтой, мүн хүн зоной ажаһуудалтай танилсуулха гэһэн уг зорилгонуудые хараااһан байнабди,— гэжэ Улаан-Удын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой ВЛКСМ эй комитедэй секретарь В. М. Дондубон хөөрэнэ.

Забайкалиин арадуудай соёлой болон ажаһуудалай этнографическа музейе тэдэнэр һонирхон хараа. Бусадшье экскурсинуудта вьетнам нүхэднай хабаадалсаа юм.

Буряад ороноймнай мэргэн һур харбагшадай харбахые, бүхэ барилдаае, мори урилдаае сурхарбаанай үедэ хаража һонирхоо. Хотын театрнуудта концерт, наада хаража, республикымнай бэлигтэй артистнуудтай уулзаһан байна.

«Лотос» гэжэ нэрлэгдэһэн Зүүн зүгэй арадуудай хатарай ансамблиин концертын боложо байхада, би вьетнам нүхэдтэй түрүүшынхээ танилсажа, өөһэдынгөө һанамжые хэлэхыень шагнаа һэм. Вьетнам хүдэлмэришэдэй дундаһаа үндэршэг бэтэй, нариихан хара хазаар һахалтай, сагаан шарайтай хүн вьетнам хэлэн дээрэ аргагүй түргөөр хөөрэшэбэ. Би юушье ойлгохоо болишоод, шагнаархан хараад байгааб. Тиигэжэ байтарнай, тэрэнэй хажууда энэ бүлэгэй оршуулагша Чан Ван Бо бии боложо, намда олон юумэ ойлгуулжа үгөө бэлэй. Вьетнам хатарнуудые харахадаа, түрэл орондоо ошоһон шэнги зохид байна, энэ хадаа социалис аха дүүгэй бата нэгэдэлые гэршэлнэ гэжэ тэрэ хэлээ һэн. Нэрыень асуухадамнай, урин зохидоор: «Дао Ван Луен» гэжэ үе үеэрнь таһалан байжа ойлгуулһан юм.

Дуунууд... Хөөрэлдэхэ болоходоо, вьетнам нүхэдтэез зариманда гараараа зангалсан ойлголсодог байгаабди. Харин дуунай хэлэн бултанда ойлгосотой бшуу.

Бидэнэй нүхэд Дык Луен хоёр дуунда аргагүй ехэ дуратай юм. Олон гүрэнүүдтэ мэдээжэ болоһон «Подмосковные вечера» гэжэ дууе нүхэдтээ ород, вьетнам хэлэн дээрэ дууладаг байгаа. Бидэ Дыгтэй хамта «Катюша», мүн буряад дуунуудые дууладаг һэмди. С. Манжигеевэй «Шамхандаа» гэжэ дуун вьетнам нүхэдтэмнай ехэтэ һайшаагдаа юм.

Харин бидэ тэдэнэй дуулаһан орёо онсо шэнжэтэй, һайхан аялгатай, үянгата дуунуудые гоёшоожо, дуулажашье туршаад үзэгшэ һэмди. Тезд энэмнай тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ байгаа даа. Тиихэдэ куба арадай дуунуудые испан хэлэн дээрэ нарин аад. эрид шанга хоолойгоор Луен нүхэркай дууладаг һэн.

Вьетнам арадай түлөөлэгшэдэй амаралтын үдэр бүхэн һонёор үнгэрэгдэдэг байгаа. Байгал далай дээрэ ошожо амарха зол жаргалтай байһандаа тэдэ омогорхоһон юм.

Түрүүн уулзахадаа, ород хэлэн дээрэ тал-мүл хөөрэлдэдэг байһан аад. үдэр ошохо бүри үян нугархай, ульгам хэлэтэй болоо һэн. Улаан-Удын индустриально - педагогическа техникумэй студент, Вьетнамай Социалис Республикын түлөөлэгшэ Нгуен Тхань Шон уһан ород хэлэтэй байжа, бидэнтэй нүхэсэн, зарим ойлгогдохогүй үгэнүүдыемнай оршуулжа, бата нүхэсэлдэмнай нүлөө үзүүлдэг байгаа.

«Зуун түхэригтэй байнхаар, зуун һайн нүхэдтэй бай» гэһэн арадай оньһон үгэ бии бшуу.

Намарай эхин һара соо Луен нүхэрнай үбдэжэ, республиканска больницада һара шахуу хэбтээ. Тиихэ үедэнь Луенэй олон нүхэд ошожо, тэрээнтэй ходоодоо уулзадаг байгаа. Тус больницын хирург Б. С. Бальжинимаевай хүтэлбэри доро хүдэлһэн врачнуууд, медсестрануууд болон бусад ехэ хүсэл оролдолго гаргажа эмшэлээд. Луениие хүл дээрэнь бодхооһон байна. Луенэй нүхэд совет эмшэдтэ баяр баясхалан хүргэжэ:

— Камыны! — һайн даа! — гэжэ хэлэһэн байна.

Мэдээшьегүй байтарнай, һаранууд, үдэрнүүд үнгэржэ, хахасаха саг ерээ һэн. Һаяхан лэ «Амар сайн!» — «Сан чао!» — гэжэ бэе бэе амаршалжа байһан аад, «Баяртай!» — «Там биет!» гэһэн үгэнүүдые хэлэхэ үдэрнүүд дүтэлөө бэлэй.

Хахасалгын хани барисаанай үдэшэ дээрэ заводой хүдэлмэрилэгшэд баяр ёололой үгэнүүдые хэлэжэ, үйлэдбэриин техническэ һуралсал гараһан тухай үнэмшэлгэнүүдые, дурасхаалта бэлэгүүдые вьетнам хубүүдтэ барюулһан байна. Хэды олон һайн һайхан үреэлнүүд. үгэнүүд тэрэ үдэр хэлэгдээ һэн бэ!

Совет болон вьетнам арадуудай хани барисаае улам бэхижүүлэн, Советскэ Союзай, Буряадай республикын бүхы ажалшадта, заводой коллективтэ баяр баясхалан хүргэжэ хүдэлмэришэн ангиин нэрэ хүндые унагаангүй, эндэ олоһон мэргэжэлээ үргэнөөр хэрэглэхэбди гэжэ вьетнам нүхэд найдуулаа һэн.

Манай гүрэндэ ерэхынгээ үрда тээ Улаан мүрэн дээрэ хүүргэнүүдые баригшадай трестдэ Луен Дык хоёр хүдэлдэг байгаа. Харин мүнөө тэрэ хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлхэ, үгышье һаа. олоһон дүй дүршэлдөө бусад хүнүүдые һургаха гү, али ондоошье хүүргэнүүдэй барилгада тэдэнэр эльгэгдэхэ аалам. Вьетнамай Социалис Республикада айлшаар ошохыемнай тэдэ бидэнние уряа юм. Хэн мэдэбэ, гэнтэ хэзээ нэгэтэ баатар габьята арадай һайхан орондо ошохо зол жаргал тудаха аалам?!

Зүб даа... Эб найрамдалай наранай ошонуудые сасаруулан гагнажа, социалис оронуудай бата нэгэдэлэй хүүргэ барижа, хани барисаанай найдамтай харгыгаар, эрэлхэг нүхэднай урагшаа дабшахал! Дахин уулзатараа, нүхэд!

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

УЯНГАТА ШҮЛЭГҮ...

Һүнийн тэнгээр
гансааран
Байнаб хүлеэн
Шамайгал.
Дэлхэй һонор,
Сэдьхэл һонор,
Дэндэл мүшэд.
Ялайгаа.
Аалин байнаб.
Сонхынш тэндэ,
Нимгэн шэлые
Тоншохоо айнаб.
Нохойш байна,
Юундэ байнаб?
Тэрээнһээш айнаб...
Һүниин тэнгээр
Абяархан.
Хүлеэн байнаб
Шамайгаа.
Зунай һүнн
Харанхы сонхош
Гэтэн байгаа
Намайгаа.

* * *

Сонхымни шэлые
дорьботор
Сохино зунай бороо.
Гургалдайн дуунай
үе тэхэрин.
Дууша сэдьхэлни
носоо.
Бороо—
Бүхэли һүни ороо.
Бодолни
Үнинэй «нороо».

* * *

Дуранайнгаа...
Урал дэрэ...
Дуратайб...
Урдаһаам...

* * *

Түүхэнэй...
Түрэл...
Түрэ найрай...
Айлшадтал...

* * *

Түмэн жэл...
Огто эсэнгүй...
Сэсэглэн...
Серенада
дуулан...
Сэгээхэн...
Сэнгэхэ...
Сэнхир...
Сэсэгнэ...
Эрбэлзэн...
Хоншуухан...
Толгойгоо...
Богонихон...
Баярлан...

* * *

Шүүһээр...

Шүүдэр...

Зунайм...
Шэмэн...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Социалис мүрысөөндэ хабаа. дагшын үгэ. «Үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэрнэ» — Г. Мурзинай статья. «Республикын ажалай удэр».

Хоёрдохи хуудаһанда. Профсоюзуудай XVII съездэ—эршэтэ 17 декада. «Эршэтэ ажалда. зоригжонхойбди» — А. Сурковой статья. Табан жэлэй түрүүшүүл.

Гурбадахи хуудаһан тематическа. «Интернациональна хани барисаанай хүүдинсэ» гэһэн нинтэ гаршаг доро толилогдоно.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын удэрэй заншалта хуудаһан».

СЭНХИР ЭКР...

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА...

Орбита. 8.55 — Дамж... программа. 9.00 — «Ф... 9.40 — Үглөөнэй гимн... 10.05 — «Таанадта, турэ... тэ!» 10.35 — «Черный угольник» — олон се... телевизионно уран һай... фильм (3-дахи сери). 11... «Һолонго». Арадай ура... лигэй телевизионно пр... мануудай улаасхоорондо... фестиваль.

Улаан-Удэ. 12.15 — ... һонин (буряадаар). 12... «Дуунтай уулзалга» (... «Дугаржаб Дашиев».

Орбита. 13.20 — «Спо... тогой» 42-дохи тираж. 13... «Илагшад». Фронтовой ... нарай клуб. 15.00 — «М... дэр — түби дэлхэй а... 15.15 — «Алька и старь... питан» — үхибүүдтэ зо... лагдаһан богони хэмжэ... телевизионно уран һай... фильм. 15.40 — «Экран... нүхэдые суглуулна». 16... «Ан амитадай ёймаг». 17... Мультфильмнүүдэй програ... 18.00 — Политическэ ш... лэгшэ Л. А. Вознесенск... хөөрөөн. 18.30 — «Фри... Шопен» — телевизионно ... жэмтэ фильмын прем... 19.30 — 19.45 — Забһар... 19.45—«Мүрдэлгэ, хэһээ... империализмын харата м... эзбсэг». 20.45 — «Искусс... уран бэлигтэн» Софико... рели. 22.00 — «Время». ... —«Улаан сэсэг»—Сочидо... гэргэгдэһэн залуушуулай ... най улаасхоорондын ... валиин концерт. 00.05 — ... нэ һонин (00.15 час хүр...

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММ...

Орбита. 12.15 — «Совет... ба ажабайдал». 12.45—П... ковский. Оркестртэйгэр сн... кэ дээрэ наадагдадаг конц...

Улаан-Удэ. 13.20 — «Ра... журавли» — уран һай... фильм. 14.50 — Фильм... церт.

Орбита. 15.15 — Дамж... гын программа. 15.20 — А... дай олзоборилгонууд ... телевизионно баримтата ф... мүүдэй программа. 16.0... «Циркын аренэ дээрэ». ... — А. П. Чехов. «Леший». Евг. Вахтанговай нэрэмж... Гүрэнэй академическэ т... рай фильм-зүжэг. 19.30... Горькиин нэрэмжэтэ сов... ба амаралтын түбэй парк... болоһон залуушуулай уд... Милициин залуу хүдэлмэ... лэгшэдтэй уулзалга. 21.00... «Амгалан нойрсогты, ... шуул!». «Халюнуудай ... нар» — мультфильм. 21.1... «Элүүр энхэ байлга» — эр... дэлгэрүүлгын программа. 22... — «Время» 22.35 — «Берег... те женщин» — телевизион... уран һайханай фильм (1-д... сери). (23.40 час хүртэр...

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

СҮҮДЭЙ ЗАЛҺАА

ХУДАЛШАНДА ЭТИГЭХЭДЭ ХЭДЫТЭ ХАБ?

Уй гашуудал гү, али баяр, хохидол хүнэй һаналаар, сэдьхэжэ байһандал ерэдэггүй ха юм. Иимэ ушар гэнтэл гэхэ гү, али тэнгэриин залиндал тэрэ дороо буужа, нилээд мэгдэхэдэг гэзшэ.

Гүрбэлээмэ һайхан гушаад наһанайнгаа бурьялма халуун охин соо ябаһан Людмила Михайловна Забанова энэ һайхан мүнөө үе сагта хүүгэдээ хүмүүжүүлэн хүл дээрэнь гаргаха дүүрэн аргатайшье һаа, худал хуурмагай халтируухай харгыда орожо, «бэлиг шадабарья» туршахаяа һанаашаһаниинь харамтайшье, халагламаршье гэзшэ. Нэгэтэ 1976 оной зун Людмила Забанова дүтэ наашашье танихагүй Вера Панфиловна Секретареватай уулзажа танилсаад, һонин һорьмойгоо хөөрэлдэжэ байха үедее зөөри хогшолоор зоболгүйхэн зузаан эхэнэр байһыень абаһаар ойлгожорхёо. Аяга дээрэ арба эрьелдэхэ арга шадабаритай байһанаа харуулхые туршаһан тэрэ хөөрэлдөөнэйнгөө забһарта худалдаа наймаанай томо нэгэ баазада гэмгүйхэн тушаал даанхайб гэһэншүү халта ама алдахадань, үнөөхи Вера Секретарева хүршэнэрһөө дутуугүй хибэстэй болохо дүүрэн аргатай болоһондоо баясажа, Людмила Забановатай бүри дүтөөр танилсаһандаа олзуурхан байһаар, мэхэшэнэй урьхада бэлэхэнээр орошо ха юм. Хэрэгтэй шухаг эд бараа хүсэлгүйхэнөөр худалдажа абаха аргатай байһанаа алдахагүйе оролдоһон Вера Секретарева ханилһан тэрэ Людмила Забановада хибэс абахыень халуун мүрөөр 360 түхэриг һарбайгаа юм.

Түрүүшынгээ туршалгын «олзотой» байһанда сэдьхэлээ баясаһан тэрэ хэлсээтэ хибэсыень абаагүйшье һаа, Секретаревагайнгаа гэртэнь ошожо, һанаанһаа һабагшалан үнэншэмэ гоёор үгэлжэ захалаа. Хахасашагүй танилайнгаа морилоод, сэдьхэлээ «зобочгёор» хөөрэжэ байхадань, үнэншэһэн Вера Панфиловна үнөөхи хибэсээшье асуунгүй, гоё һайхан гарнитуртай болохоёо байһандаа баярлаад, үшөө 570 түхэриг нэмэжэ барюулаа.

Хибэсэй орондо елэн хүрин үнгэтэй мебель абажа үгэхэб гээд, гэнэн хонгор гэргэнэй гарһаа нөөсэлһэн мүнгынень бахим барижа харманлаһандаа омогорхоһон Людмила Забановагай зоргоороо аашалхань барагдаагүй. Гэрэйнгээ шэмэг—гарнитураяа хүлеэжэ ядан байһан Секретаревагай үдэрэй һанаан, һүниин эүүдэн болоод байхадань, үнөөхи Забановань таанандал, дахяад гэртэнь ерэжэ, мебель абахадамни 250 түхэриг дуташоо гэжэ хуурмаг худалаар ойлгуулжа мэхэлээд, мүнгыень абаһаар тонилшоо. Хэмгүй гоё хибэстэй, гэрэй шэмэг — гарнитуртай болохые хүсэжэ бүхыдөө 1180 түхэригөө Людмила Забановада барюулһан Вера Панфиловна Секретарева одоошье ухаа орожо, мэхэшэнэй урьхада хүрмэлдөөд, хубхай хоохоор һалаһанаа ойлгохоодоо, хэдэн жэлэй туршада ханилһан «нүхэрэйнгөө» хойноёо дахан ябабашье, үгэһэн мүнгээ бүхыдэнь бусаажа абаагүй.

Хэһэн хэрэгэйнгээ хамха һүрэхые мэдэһэн Людмила Забанова Ивалга һуурында ажаһуудаг Альбина Ивановна Бахановатай баһал зохидхоноор уулзажа, урда мэтэ «Росхозторгын» баазада «ажалладаг» байһанаа ябууд мэдүүлжэ, хаяһан «хахуулидаа» оруулжа абаһаар мебельтэй болгохоор найдуулаад, 1000 түхэригыень абажал һалаа. Тэрэ 1977 онойнгоо октябрь һарада Бахановатайгаа уулзахадаа, хибэс абахадамни гарнитурта мүнгэн хүртэбэгүй гэжэ худалаар хэлээд, үшөө 800 түхэригыень гартаа оруулаа юм. Тиигэжэ бэлэхэнээр танилсаһан Бахановае тарайса мэхэлээ бэлэй. Энэ хугасаа соо гэхэ гү, али тэрэл 1977 ондо Мария Матвеевна Маханована ханын гарнитур, хонходол жэнгирмэ дуутай хрусталяар хэгдэһэн амһарта абажа үгэхөөр хэлсээд, 750 түхэригыень хармаанлаа. Удаань 1979 ондо Агния Константиновна Дудкаевада, мүн Агния Гавриловна Хангаловада тус бүридэнь сайн гоё һайхан амһартануудые (сервиз), зөөлэн һуудалтай стулнуудые, үһэтэй дулаан арһан хүүртиг, эхэнэрэй пальтодо хэхэ зөөлэхэн үһэтэй араатын арһан заха гэхэ мэтэ тон хоморой эд бараа, хогшол зөөри худалдажа абаад хангахаб гэжэ бүхыдөө 610 түхэригыень мэхэлжэ гартаа оруулаа бэлэй. Иигэжэ худалша мэхэшэн харата һабараараа суглуулһан мүнгэнэйнгөө зарим хубяар үри шэриеэ түлөөд, үлдэгшыень хубиингаа хэрэгтэ гаргашалдаг байшоо юм. Хубхай хоохон үгөөрөө үнэншүүлдэг Забановагай урьхада орогшодынь хэлсээ баталха үедее уданшьегүй уруугаараа уһан дээрэ һуушаха байһанаа хаанаһаа мэдэхэ бэлэй даа. Мэхэшэнэй үгэдэ этигэжэ, нөөсэлһэн мүнгэ зөөриеэ барюулаад, хоолойень тэжээжэ байнабди гэжэ мэдэнгүй, гэрэй хогшолдо шунахайрһан тэдэ эхэнэрнүүдэй ухаанда ямар бодол түрэдэг байгаа хаб. Одоол һонирхолтой, Энээниие бодотоор тайлбарилһан урда тээ зоргоороо аашалһан Забановагай заншалта ябадалайнь һүүлшын, эгээл эсэсэй хэрэгүүдые иража харяябди.

1980 оной хабар хубиингаа асуудалаар хөөрэлдэхэ хүсэлэнтэй Людмила Забановагай горгуйсэдкомой ехэ таһалга соо хүлеэнги һуутар газааһаа наһажаалшаг шарайтай, бэедээ . тааررуханаар хубсалһан эхэнэр орожо ерэһээр, байһан хүнүүдтэй мэндэшэлэлдээд, үнөөхи Людмила Михайловна-гаймнай хажуудахана эзргэлэн һуушаба. Ээлжээ хүлеэһэн эхэнэрнүүдэй үгэ зугаа яагаад барагдахаб даа. Абаһаар өөһэдынгөө һонинние, удаань хүршэнэр тухайгаа зогсолтогүй ярилдаһаар байтараа улам ухашалжа, эндэ ерэһэн хэрэгээшье нюуса нөөлтэгүй дэлгээ ааб даа. Энээхэн хөөрэлдөөнэй үедэ Людмила Забанова танилсаһан нүхэрэйнгөө байрын асуудалаар ерэһэниие мэдэжэ абаад, аргааханаар, шэбэнэн шахуу зугаалжа байхадаа, урданайнгаа арга мэхые хэрэглэн, «Росхозторгын» баазада ажалладагби гэжэ һэмээхэн дуулгаадхёо юм. Зугааша бэрхэ Забановагайнгаа нимэ һайн, олзотой, олохо, абахадаа бэрхэ тушаалда хүдэлмэрилдэгые мэдэһээр лэ барилгаа лаб алдадаггүй Бадма-Ханда Бодиева үгэдөө тэрэниие заабол оруулжа, өөртөө туһатай юумэ хүүлхээр шиидэһэниинь эндэһээл эхитэй. Тиигэжэ тэрэ оной апрель һарада Бадма-Ханда Цыбиковна танилсаһан Забановада хоёр хибэс захижа 630 түхэриг, мүн үгэдэнь этигэжэ 300 түхэриг урьһаар барюулаа. Удаань май һарада мебельтэй болохые оролдожо 720 түхэригөө «бэлэглэхэ». Саашань июньдэ хрусталяар хэгдэһэн амһарта абахаяа 300 түхэриг үгэһэн байна. Һүүлээрнь июль һарын эхээр үхибүүдэй үмдэхэ үһэтэй урбуулга дэгэл захижа, үшөө 480 түхэриг гартань барюулаа. Багшаар ажалладаг Бадма-Ханда Бодиевагай «бэлэглэхэ» мүнгэ зөөринь иигээд дүүрээгүй. Тэрэ июль һарада «найдамтай» нүхэр Людмила Забановадаа 200 түхэриг урьһалаад, энэл һарын 22 ой үдэр Румынида хэгдэһэн гарнитур худалдажа абахаар шиидээд, аяар 1180 түхэриг һарбайгаа. Тиихэдэ энээнэй һүүлээр үшөө 50 түхэригөө урьһалаад, хоёр томо хибэстэ хүртэхөөр найдажа, 1100 түхэригөө дахяад бэлэглээ. Мүн гоё һайхан туфлиа барюулжа, босоножки түхэлэй гуталтай болонгуй, хоохоор һалашоо. Иигэжэ бүхы дээрээ эгээ 5005 түхэригөө хиидэ хаяһандал алдаһан Бадма-Ханда Цыбиковна Бодиева зоргоороо аашалһан Забановада таһа мэхэлүүлээд, хүнһөө үлүүгээр хогшол зөөридэ һанаашархаһан хүсэлыньшье бэелээгүй хосороо бэлэй.

Эды ехэ мүнгэ һара бүри салин хүлһэ түлэһэндэл үгэжэ байһан Бодиева өөрынгөө досоо юу бодожо ябааб гэжэ асуубалтнай иимэ юм. Нөөсэлһэн мүнгээ «нэтэрүүгээр» барюулжа байһан тэрэнэй Забановатай уулзахал бүридөө хормойн саадахи «хара» наймеан тухайгаа һануулхадань. Людмила Михайловнань гоё үгөөр һанааень дүүргээд, мэдэгдэнгүй мултардаг байгаа юм. Тодорхойлбол, гоё һайхан гарнитур, хэдэн томо хибэсүүд болон бусад үнэтэй сэнтэй эд бараанинь үни худалдагдажа абтаад, Дэндэ-Онгостойдо ажаһуудаг нэгэ танил эхэнэртэ абаашагданхай, адар томо амбаартань яб-таб хаагданхай гэжэ найдуулаа бшуу. Энэ үгэдэнь этигэһэн Бодиева байрагүй намда хэхэшье газар үгы, хадагалаатай һаа, байг гэжэ шиидэһэндээ мүнөөшье халаглажа байгаа ёһотой.

Эндэ мэхэлөөниинь ганса-шье һаа, мэхэлүүлһэниинь нилээд олон байна. Юундэ иимэ олоороо мэхэлэгдээ гээшэб? Энэ харата хэрэгые зэргэсүүлэн харахада, мэхэлэгдээшэдынь яһала «зуузаан» зөөритэйнүүдшье һаа, улад зоной эрилтэдэ хүсэд хүртэдэггүй хоморой шухаг эд бараа хормойн саадахи «хара» дэлгүүрһээшье худалдажа абахаар найданги байдагынь халаглаар лэ. Хэрбээ эдэнэрэй хэн нэгэнэйнь саг дары тусхай хуулита захиргаануудта дуулгаад байбалнь, иимэ олон хүн хоохоор һалажа хохидохогүйл бэлэй. Эндэ үшөө юу хэлэлтэйб гэбэл, хоморой зөөридэ хомхойроод, хаанаһаашье байг — хамаагүй, худалдажа абахаар бэеэ эзэнэхэй байдаг иимэ «заримашуулай» туһаламжаар гүрэнэй наймаанһаа гадуур «хара» дэлгүүрнүүд үргэдэжэ, харата мэхэшэдэй хоолойень тэжээхэ, хубсалха арга олгоно ха юм. Тобшолбол, худалшан, мэхэшэндэ тушэглэхэдэ, нилээд үнэтэйхэн бэшэ гү?

А. ПОКАЦКИЙ,
Улаан-Удэ городой Советскэ районой прокурор.
В. ЖИГЖИТОВ.
манай тусхай корр.

ҮНЭН БОЛОҺОН УШАР

ТОНШУУЛНУУДАЙ ГОМДОЛ

Дээдэ-Онгостойн эмшэлэлгын санатори үзэсхэлэн гоё һарһан тужа соо оршодог. Хэдэн арбаад жэлэй туршада санаториин түбэй участогта олон һарһан гэмтээгдэжэ, удаань үмхиржэ захалаа юм. Хатанхай һарһадта тоншуулнууд олоороо сугларжа, хорхой шумуулнуудыень түүдэг болоо. Юрэдөө, үглөөнөөө эхилээд, үдэшэ болотор тэдэнэй худэлмэри зогсодоггүй байгаа. Ойн санитарнууд гэжэ тон зүбөөр нэрлэгдэһэн эреэн-маряан тоншуулнууд хүнүүдтэшье дадашоод, хашалгүйхэнөөр тон-тон тоншожо үнжэхэ, хүнүүдшье тэдээндэ даданги һэн.

Зүгөөр сентябриин хорёодоор иимэ юумэн болоо: тэндэхи газар дээрэ үмхиржэ, хуурай болоһон һарһадые отолжо, түлеэн болгохо гэжэ санаториин хүтэлбэрилэгшэд шиидхэбэри гаргаа. Тиигэжэ зуун жэлэй һарһад унагаагдажа, шуурхэнүүд болгогдоод, түлеэнэй складта абаашагдаа юм.

Хойто удэрынь сэлмэг, һалхигүй удэр болобо. Эмшэлүүлжэ байһан хүнүүд домино, шатар наадаха гэжэ газаа сугларба. Гэнтэ һанаанда ороогүй юумэн болобол даа: ягаан, ногоон—элдэб удэтэй 5—6 тоншуул бидэнэр тээшэ ниидэжэ ерээд, хорхой шумуул бэдэрдэг үмхирһэн модонуудые үгылһэн янзатай, ехэл һэнаата болоһон хэбэртэй өөрэ янзаар шуулдахадань, тэлэнэр бидэниие зэмэлнэ ха гэжэ ойлгоо һэмди. Тэдэнэй абар-табар модоной хоорондо ниидэн, сухалтай абяа гарахадань, оршон тойрон байгаалидаа, ургасынь ба амитадайнь аймагта анхаралтайгаар хандаха байһамнай буришье элеэр һанаанда ороо һэн.

Тэрээхэн болоһон ушарые дэбтэр соогоо зураха абаһанаа, газетын уншагшадта харуулха гээ һэм.

Ф. БАЛДАЕВ,
**Буря